

De Balans

December 2023 - Jaargang 45 nummer 2

Winter editie

Een driedubbel dik
Kerstnummer!

Met een Kerstpuzzel van
Kees en diverse op te
lossen schaakproblemen
van Roel en Peter.

We hebben zelfs wat kopij
achter moeten houden voor
het eerste nummer in 2024
omdat anders de drukker
het niet meer in de omslag
kon persen.

Veel leesplezier gewenst!

Jos Heesen

Colofon

De Balans is het clubblad van
UCS De Rode Loper en
verschijnt minimaal 4x per jaar.

Kopij kun je sturen naar :
redactie@ucsderodeloper.nl

Redactie en vaste schrijvers:

- Peter Das
- Jos Heesen
- John Temming
- Kees Volkers

Voor meer informatie over UCS
De Rode Loper:
www.ucsderodeloper.nl
waar ook ons forum te vinden is.

UCS De Rode Loper is opgericht
op : **25 november 1930.**

Ereleden van de club zijn :

- Nico van Harten
- Jan Polders
- Jan Prins

Inhoud:

- Van de bestuurstafel 03
- De muzieksmaak 05
- Vroeger en nu 09
- Schach im Freien 12
- Schoonheidsprijs analyse 14
- Kerstpuzzel 22
- Rode Lopers combineren 24
- Welk eindspel houd je over 27
- Wat lees je 40
- Gambietje hier en daar 46
- Oplossingen 53

Van de Bestuurstafel

Henk van Lingen

Met het verschijnen van deze Balans tijdens ons Kersttoernooi zit 2023 er weer bijna op. Ook in de eerste maanden van dit seizoen bleef onze clubavond aanhoudend populair. Wekelijks mogen we aanlopers ontvangen en onze speelzaal begint barsten in de voegen te vertonen. Luxe-problemen, placht mijn voorganger dan te zeggen. Toch noopt de situatie tot enig nadenken. Ook met het inperken van externe wedstrijden tot één per avond, hadden we dit najaar menig clubavond met de nodige borden in het barlokaal. Stichting Dijckzigt heeft de opgaande lijn in de exploitatie wel gevonden, lijkt het. Mogelijk betekent dat dat er volgend seizoen ruimte word gevonden voor nieuwe tafels waarmee ook de schaak-capaciteit iets omhoog zou gaan.

Over onze zaal gesproken, is het iedereen bekend dat de gezamenlijke Utrechtse schaakverenigingen op de vrijdagmiddag een schaakcafé organiseren in Dijckzigt? Zie de advertentie elders in dit blad. Ideaal voor deeltijdwerkers, mensen die 's avond laat niet meer op pad willen, veelschakers, kroegtijgers, etc. Elke club gaat bovendien per seizoen een speciale middag in het schaakcafé

organiseren. De Rode Loper is in april aan de beurt.

Ook in dit blad de advertentie voor het SCHAKEN.NL magazine. Hoe meer leden nog voor de jaarwisseling voor een tientje een abonnement nemen op dit dikke blad, hoe groter de kans voor onze club op een simultaan met GM Reinderman.

De Balansredactie is momenteel bezig zichzelf opnieuw uit te vinden. Eindredacteur Jos Heesen staat de laatste jaren wat verder af van de club, en zoekt versterking. Die hebben we gevonden in Jens Steenmetz. Dit nummer is het laatste nummer dat volledig door Jos in elkaar is gezet. In februari gaan we een try-out doen met een nieuwe manier van vormgeven. Jos blijft wel onderdeel uitmaken van de redactie.

Het bestuur is bezig met het effectueren van onze statutenwijziging en naamsverandering. Notarissen vormen een prijzige beroepsgroep (volgens sommigen: een boevenbende). Penningmeester Martijn heeft echter een subsidie aangevraagd bij de gemeente en gekregen! Zo dekken we het gros van de kosten. We denken een en ander in het voorjaar afgerond te kunnen hebben.

Tot slot hadden jullie nog uitkomsten van de zomer enquête te goed. Daaruit bleek tevredenheid over ons clubblad, maar ook het geluid dat dat Blad nieuwe impulsen kan gebruiken. Welnu, zie boven. Ook waren er net als vorige zomer mensen die een trainingsbehoefte aangeven. Op onze ALV hebben we aangegeven hiertoe mee te willen doen met het online aanbod via de Kennemer Combinatie. We kunnen vaststellen dat dat een succesvolle keuze is geweest, rond de 20 leden hebben zich hiervoor opgegeven. De enquête bevatte ook een vraag over het format van onze clubavond. 'Niks veranderen' vond het gros van

de respondenten. Sommigen zien wel graag nu en dan een rapid-avond. Dat was reden voor onze wedstrijdleader Marcel er dit najaar eentje te organiseren, als voorproefje van ons ook dit seizoen weer uitverkochte Open Rapidtoernooi. Wie weet in het voorjaar nog een keer een rapid-avond.

Voor nu wens ik iedereen een mooie jaarwisseling en onze club een voorspoedig 2024. In januari gaat onze bloeiende en spannende Interne weer verder. Vooralsnog gaat onze clubkampioen soeverein als Herbstmeister aan de leiding!

CLUB WINACTIE

Waar maakt je club kans op?

1. Een schaakquiz bij jullie op de club verzorgd door niemand minder dan Grootmeester **Dimitri Reinderman**.
2. Of een samengesteld jubileum pakket.

Wat moet je doen?

Abonneer je **voor maar €10 euro** op het schaken.nl magazine en maak samen met je club kans!

Scan de QR code en ontvang 4x per jaar het magazine thuis.

SCAN & WIN

ABONNEER JE NU!

De muzieksmaak van de Rode Loper

Jaap Kamminga

Het is weer de tijd van wat op tv en radio de lijst der lijsten genoemd wordt, de Top 2000.

Maar wij weten wel beter. Er is immers maar één echte Lijst der Lijsten en dat is de Rode Loper Top 100.

Een lijst samengesteld door de leden van de illustere schaakvereniging De Rode Loper. Een lijst met meer variatie, meer kwaliteit dan wat men tussen kerst en nieuwjaar op radio 2 placht te draaien.

Laten we wat dieper duiken in deze lijst. In het verleden een stapel gebrande cd's achter de bar, met zelfs een speciale kerst-editie. Maar tegenwoordig een spotify-playlist waarvoor Rode en Gouden Lopers altijd nummers kunnen aandienen en hun eigen inbreng kunnen wijzigen.

Maar goed, wat levert dit voor lijst op. Laten we er eens wat statistiek bij pakken.

Het indienen van nummers voor de lijst staat open voor alle Rode en Gouden Lopers. Dat zijn in totaal zo'n 109 mensen. Daarvan hebben er 62 nummers aangeleverd voor de ultieme lijst.

Als bonus staan er ook drie nummers in van Joyce. Daarmee is de top 100 inmiddels een lijst van ruim 12 uur muziek verdeeld over 188 nummers.

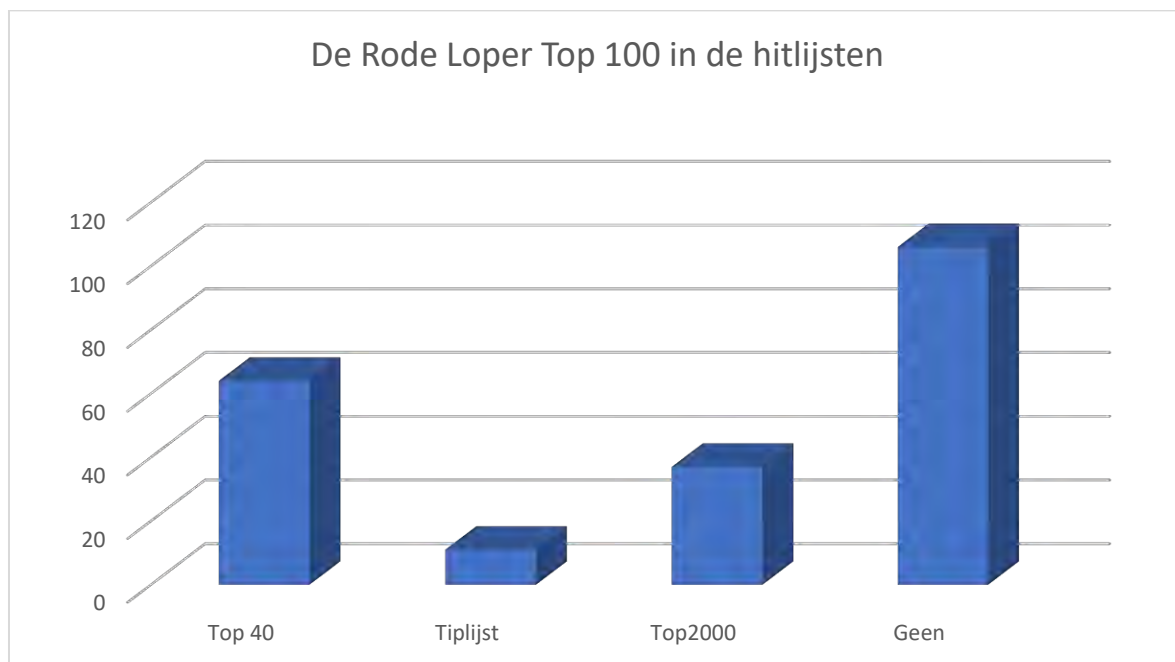
Als we die nummers vergelijken met die andere Lijst der Lijsten en met de Top 40 blijkt dat de Rode Loper niet alleen popmuziek luistert. 29% van de nummers stond ooit in deze hitlijst. 5% bleef eerder hangen in de tipparade, het voorportaal van de Top 40.

Heeft onze lijst dan wellicht een grotere overlap met de Top-2000? Nou nee, slechts 17% van de ingediende nummers stond ooit in die lijst.

49% van de nummers stond nooit in de hitlijsten.

De Rode Loper is kortom niet zo gevoelig voor de hitlijsten. Goede muziek is goed, onafhankelijk van of het deze lijsten bereikt.

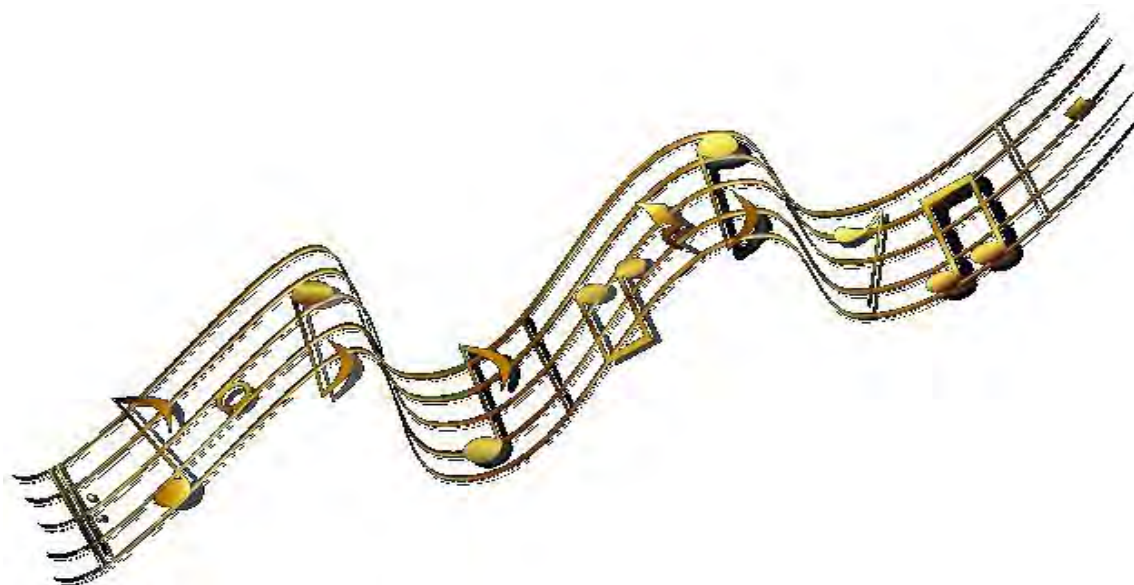

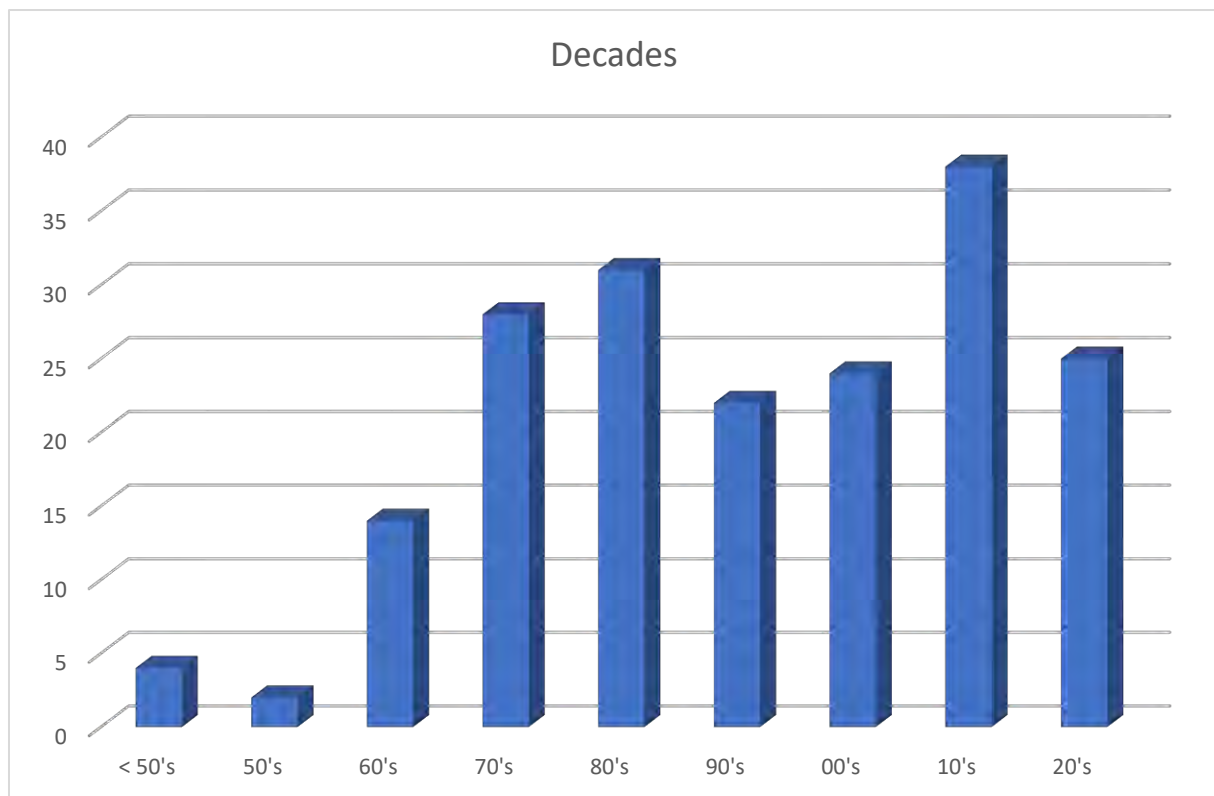

Kijken we naar de leeftijd van de nummers die ingediend zijn, dan zien we een flinke variatie. Maar e relatief recente muziek is goed vertegenwoordigd, met een piek bij de muziek uit de jaren '10. Maar ook de jaren '20, waar we er nog maar vier van hebben zijn al goed vertegenwoordigd. De Rode

loper is kortom niet bang voor nieuwe(re) muziek. Maar blijft ook zijn klassieken uit vroegere jaren zeker waarderen.

Hiermee logenstraffen we voor een deel toch wel het idee dat je blijft hangen bij de muziek uit je jeugd.

Tijdens het warm-up Rapid toernooi in de herfstvakantie viel het meerdere mensen op dat er best wat Duitstalige nummers in de lijst staan.

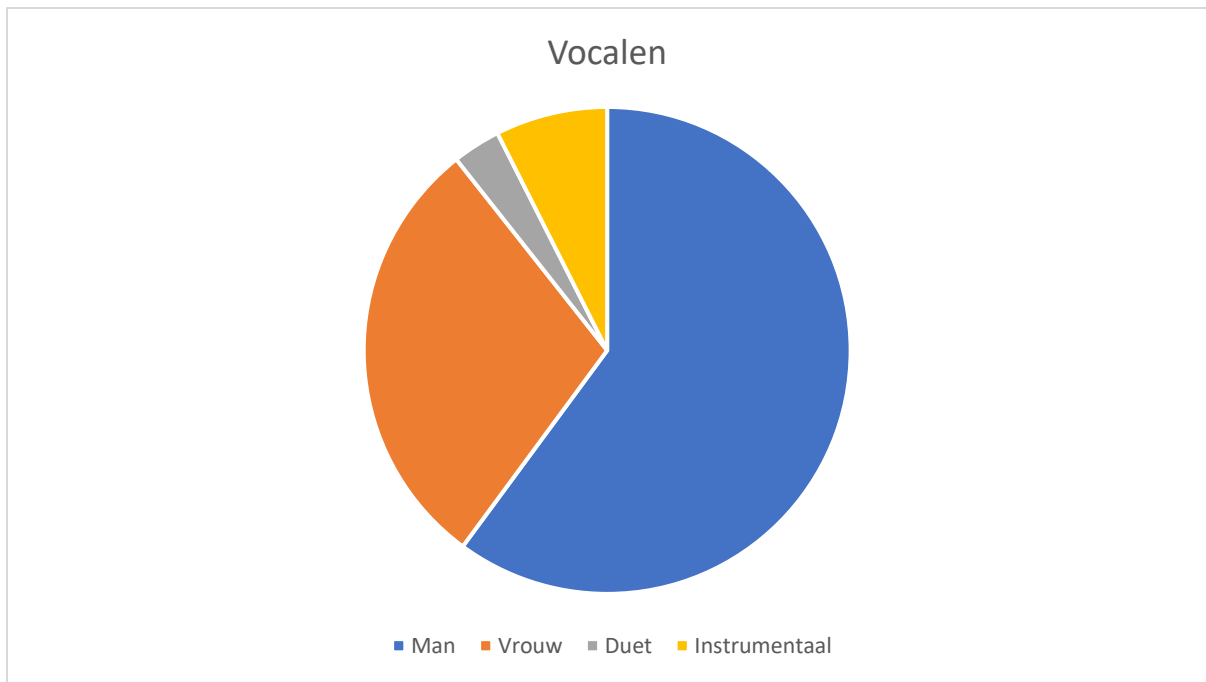
Maar de lijst is als het gaat om de gezongen talen nog veel gevarieerder. Niet geheel onlogisch zijn de meeste nummers in het Engels (82%), maar daarachter vinden we een heel pallet aan talen. Van Frans en Portugees tot Japans.

Taal	nrs
Creools	2
Duits	9
Engels	142
Frans	2
Grieks	1

Taal	nrs
Japans	2
Nederlands	10
Portugees	1
Spaans	4
Tuareg	1

In de popmuziek zien we nog steeds dat het grootste deel van de vocalen bij de nummers van mannen zijn.

Hoe is dat in De Rode Loper Top 100? Welnu ook bij ons is zo'n 60% van alle nummers voorzien van mannelijke vocalen. Wel opvallend, mede door de ingediende dubstep en klassieke muziek hebben we 7% instrumentale nummers in de lijst staan.

Bekijken we de lijst als geheel dan zien we dat de Rode Loper niet bang is om tegen de stroom van de hitlijsten in zelf op zoek te gaan naar goede muziek.

Daarbij is nieuwe muziek zeker niet vies en zijn nieuwe ontdekkingen ook zeker leuk om aan andere clubgenoten te laten horen.

De lijst als geheel is voor iedereen op spotify te vinden.

Blijf vooral ook op clubavonden genieten van deze bijzondere lijst.

Vroeger en nu

Herman van der Ploeg

Vroeger was alles beter. Het Ledig Erf was nog een schaakcafé en de kranten hadden nog een schaakrubriek. Gert Ligterink in *de Volkskrant* en Hans Ree in het *NRC*, Bert Kieboom in het *UN*. Vaak knipte ik die artikelen dan uit, vooral als er een variant werd besproken die ook in mijn "repertoire" voorkwam. Dikke mappen lagen te verstoffen en te vergelen op mijn werkkamer.

En in de Choorstraat had je nog boekhandel Van der Galie met een uitgebreide collectie schaakboeken in het souterrain.

Tegenwoordig is alles online te vinden, en misschien is dat toch wel een verbetering. Op het YouTube-kanaal van de onvolprezen Kroatische schaker Agadmator (echte naam: Antonio Radic) vond ik de volgende prachtige aanvalspartij van IM Eline Roebers (2390) tegen de Armeense WGM Elina Danielian (2416).

Eline had wit. De partij werd gespeeld tijdens het FIDE Women's Grand Swiss Tournament 2023.
1. e4 d6 2. d4 Pf6 3. Pc3 g6 4. f4 Lg7

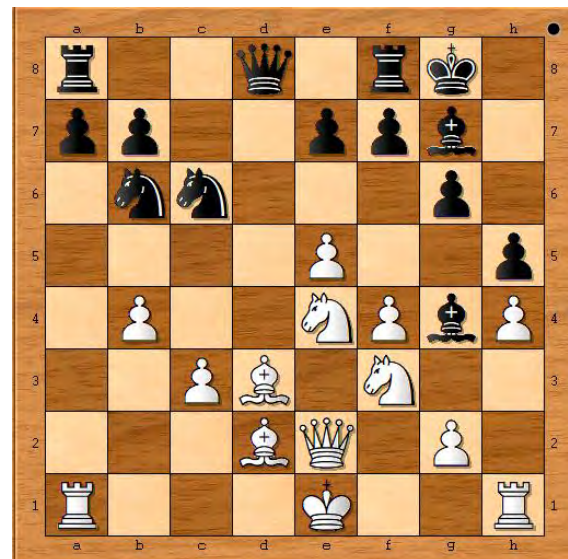
Dit schijnt de "Austrian attack" binnen de Pirc te zijn.

5. Pf3 0-0 6. a3 c5 7. dxc5 Da5 8. b4 Dd8 9. Ld2 dxc5

Vanaf dit moment, zoals Agadmator er altijd bij zegt, "a completely new game"

10. e5 Pfd7 11. Ld3 Pc6 12. h4 cxb4 13. Pe4 h5 14. axb4 Pb6 15. De2 Lg4 16. c3

Je wilt niet dat er een paard op d4 belandt.

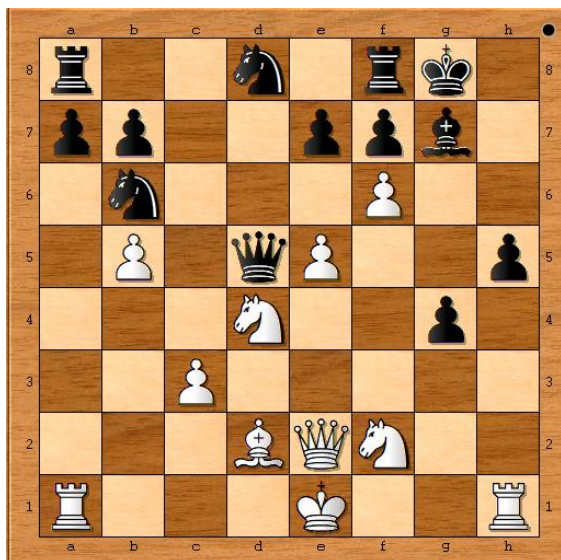

16. ... Dc8 17. Pf2 Lf5 18. Lxf5 Dxf5 19. b5 Pd8 20. g4 hxg4 21. Pd4 Dd7 22. h5 gxh5?

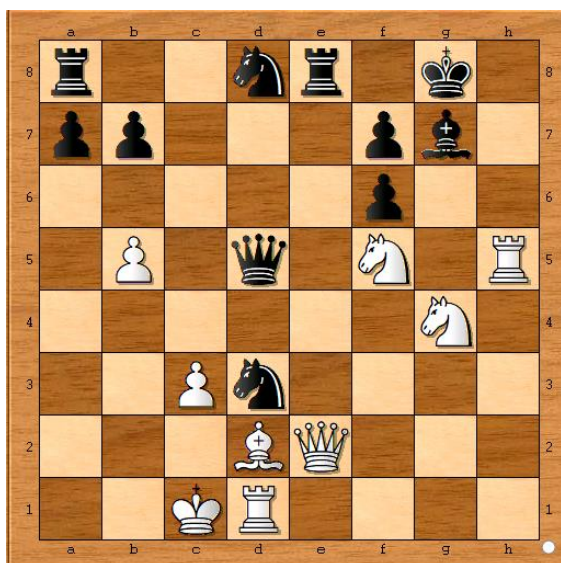
Hier was f5 beter.

23 f5 Dd5 24 f6

Offert materiaal, maar niet heus.

**24. ... exf6 25. Txb5 Te8 26. Pxd4
Pc4 27. 0-0-0 Pxe5 28. Pf5 Pd3+**

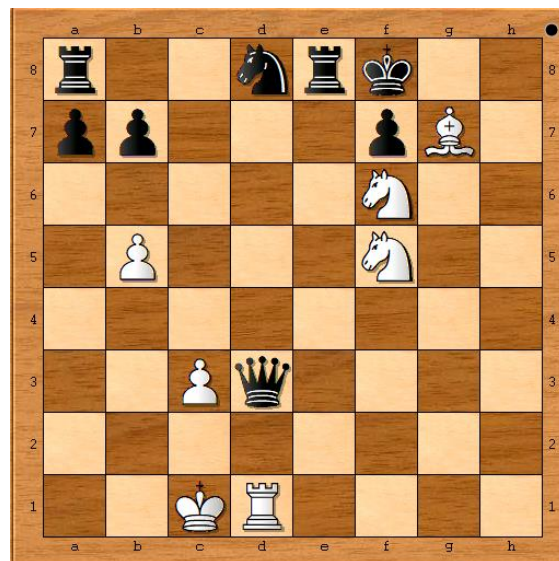

Eline offert de dame omdat het vanaf
nu geforceerd mat in 6 is.

29. Dxd3! Dxd3 30. Pxf6

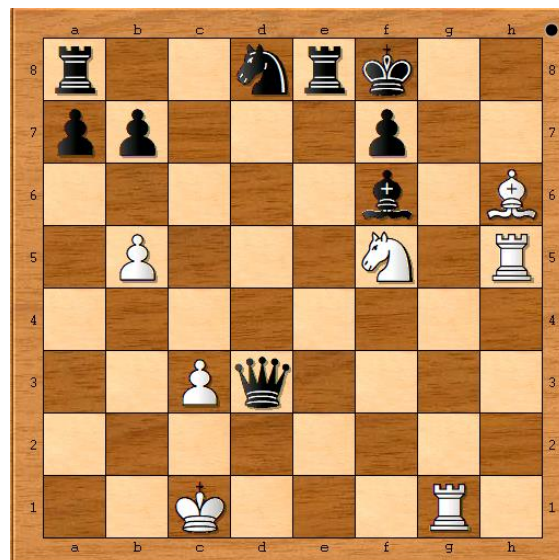
Indien zwart hier 30. ... Kf8 zou
spelen, zou er een zeer fraai en
ongewoon matbeeld ontstaan met
een L-vormige opstelling van

paarden en loper: 31. Th8! Lxh8 32.
Lh6+ Lg7 33. Lxg7#

Schitterende variant, maar zo ging
het dus niet.

30. ... Lxf6 31. Tg1 Kf8 32. Lh6+

en zwart gaf het op. 1-0

Die Eline komt er wel!

WWW.SCHAKENINUTRECHT.NL

SCHAAKCAFÉ UTRECHT

ELKE VRIJDAGMIDDAG VAN 13:30 TOT 17:00
DENKSPORTCENTRUM DEJCKZIGT DOORSTRAAT 107 UTRECHT

VOOR IEDEREEN
DEE WEL
(LEREN) SCHAKEN!

SPEELTEMPO
NAAR KEUZE

2,50 EURO
EXCL. CONSUMPTIE

GEORGANISEERD DOOR DE GEZAMENLIJKE UTRECHTSE SCHAAKVERENIGINGEN:
PAUL KERES, DE RODE LOPER, MOIRA - DOMTOREN
EN OUD ZUYLEN UTRECHT

Schach im Freien: Gouda

Kees Volkers

Foto Raymond Aarsman

We zijn hier in het centrum van Gouda, achter de Agnietenkapel. Wat naast het gebruikelijke schaakveld met de bekende Stauntonstukken meteen opvalt is de levensgrote schaakklok. Die staat op een speciaal verbouwd kastje op wieltjes. Het rijdende uurwerk heeft de vorm van een Garde-klok, de populaire klok van vóór het digitale tijdperk (made in GDR). De drukknopjes aan de bovenkant ontbreken, daarvoor in de plaats zijn twee grote witte knoppen gemonteerd aan de zijkanten. Het uurwerk wordt elektrisch aangedreven, gezien de witte stroomkabel links onderaan het kastje, waarschijnlijk door een accu.

Meestal wordt er relaxed geschaakt in de openlucht, maar met zo'n klok erbij zal dat anders zijn. Ik zie ze in tijdnood al heen en weer rennen, struikelend over de schaakstukken.

Leuk idee van de Goudse schaakclub Messemaker 1847! Dat is een vrij grote schaakclub met een eerste team dat momenteel speelt in de 2^e klasse KNSB. De club is genoemd naar Christiaan Messemaker.

Die richtte in 1850 de schaakclub Vriendentrouw op, in 1860 werd dat Oefening en Beleid en in 1870 Palamedes. Hoe dat allemaal is gegaan blijft wat vaag, in 1886 kreeg

de club de naam Messemaker, als eerbetoon aan de oprichter.

In 1895 werd aan de toen net opgerichte Nederlandse Schaakbond doorgegeven dat het oprichtingsjaar 1847 was. Beetje vreemd, het was toch 1850? Maar in 1993, bijna 100 jaar later, werd dit jaartal ook nog eens officieel aan de naam Messemaker toegevoegd.

De snode achtergrond daarvan is klaarblijkelijk dat Messemaker daarmee wilde claimen de oudste schaakclub van Nederland te zijn. Net voor Philidor Leeuwarden (claim: ook 1847) en SMB (Strijdt met Beleid) Nijmegen (claim 1848).

Maar is dat ook zo?

In 1999 promoveerde schaak-historicus Hans Scholten op het proefschrift *'Het loopt ongenadiglijk mat'*, over het schaakleven in Nederland in de 19e eeuw. Dan blijkt het allemaal niet zo duidelijk. Allereerst is er een verschil tussen een schaakclub of - wat je in die tijd veel had - een herensociëteit waar ook geschaakt werd.

Scholten beschrijft vervolgens een lange geschiedenis van uiteenvallen, opnieuw beginnen en fuseren van schaakclubs, waardoor boven-

genoemde claims volgens hem allemaal ongeldig zijn. In zijn proefschrift noemde hij als oudste clubs van Nederland - dus sinds de oprichting onafgebroken zelfstandig:

1. Discendo Discimus (DD, Den Haag), 1852
2. Doesborghsch Schaakgenootschap, 1873
3. Schaakclub Utrecht, 1886
4. Hilversumsch Schaakgenootschap, 1887

Door de teloorgang van schaakclub Utrecht (compleet doodgebloed, maar formeel zijn ze in 2016 gefuseerd met Oud Zuylen) valt deze club weg uit dit rijtje.

Daardoor is De Rode Loper (opgericht 1930, binnenkort 100-jarig bestaan!) nu de oudste schaakclub van Utrecht, voor Oud Zuylen (1936). Sinds de 'fusie' met SC Utrecht heet Oud Zuylen nu formeel 'Oud Zuylen Utrecht', waarbij de club als oprichtingsjaar 1886 heeft aangehouden.

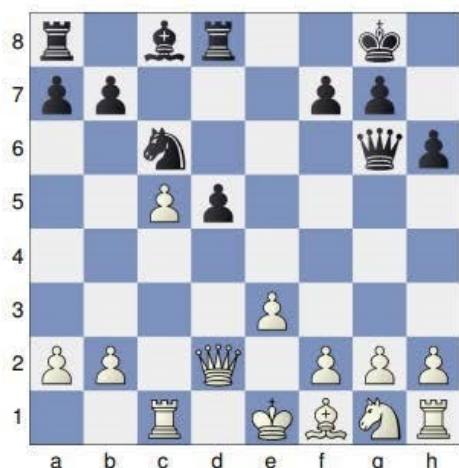
Een staaltje geschiedvervalsing waarmee dr. Hans Scholten wel raad had geweten.

Schoonheidsprijs 2022/2023

Henk Dissel

  E30
1663
1788
 OK 2023 Groep B (5.126) 21.05.2023
 [- Henk Dissel]

Schoonheidsprijs "De Spiegel" seizoen 2022/23 De uitreiking van de Spiegel vond woensdag 18 oktober plaats in de pauze van het rapidtoernooi. Met ruim 40 deelnemers was er ruim aandacht voor de presentatie. De commissie bestond dit jaar uit Hendrik en Henk. Die avond werden 5 partijen op het projectiescherm vertoond.. Voor dit verslag worden de 2 eervolle vermeldingen en de winnaar nog eens belicht. De partij van won al eens een prijs: namelijk de schoonheidsprijs van groep B van het laatst gehouden OKU. 1.d4 ♘f6 2.c4 e6 3.♘c3 ♙b4 4.♙g5 h6 5.♙h4 0-0 6.♙c1 c5 7.e3 d5 8.♙xf6 ♗xf6 9.dxc5 ♗d8 10.cxd5 exd5 11.♗d4 ♙xc3+ 12.♙xc3 ♗g6 Dit voorkomt de snelle ontwikkeling van de witte loper. 13.♙c1 ♘c6 14.♗d2

♙e6 Een rustige ontwikkelingszet die de torens verbindt
 [Sterker is direct 14...d4]

15.f3

[15.♘e2 De enige zet om in het spel

te blijven.]

15...d4 16.e4

[16.♙d3 dxe3-+]

16...♙xa2

[Consequenter is 16...d3 hd 17.♙xd3 ♗xd3 18.♗xd3 ♗xg2]

17.♙c4 ♙xc4 18.♙xc4 ♗e6

[Of 18...♘e5 19.♙xd4 ♙xd4 20.♗xd4 ♗xg2 21.♗xe5 ♗xh1]

19.♙c1 Het werd hoog tijd om te profiteren van de koning in het centrum

19...f5 20.♘h3 fxe4 21.♘f4

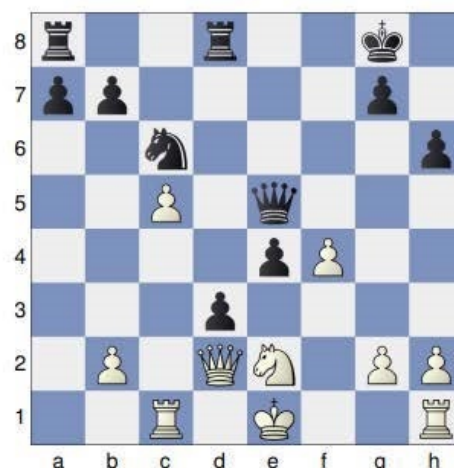
[21.0-0 e3]

[21.fxe4 ♗xe4+ 22.♗e2 ♗h4+]

21...♗e5 dreigt ...e3 22.♘e2

Uit het juryrapport (van het OKU) ging dwars door het midden, waar de koning van nog bivakkeerde. Dat kon niet goed aflopen voor wit, en nadat de stofwolken waren opgetrokken, hield een vol paard over` **22...d3**

23.f4

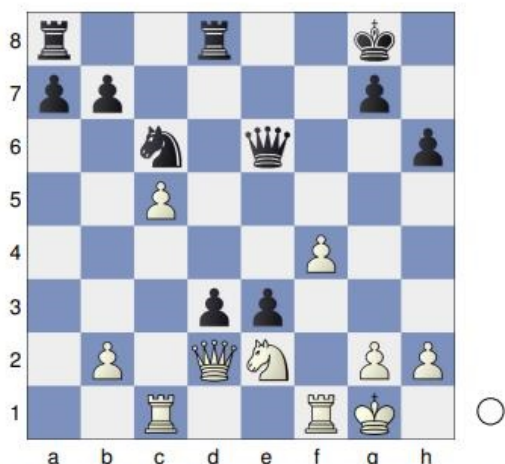
e3 Dit (schijn)dameoffer kon zwart niet weerstaan.

[♞23...♗e6 24.♘c3 (24.0-0 e3

(Diagram)

Een stelling om in te lijsten.) **24...e3**
24.fxe5

[24.♗xd3 Zou de partij verlengd

hebben. Zwart blijft gewonnen staan.
[24...exd2+ 25.♙xd2 dxe2+ 26.♙xe2 ♜xe5]

24...exd2+ 25.♙xd2 dxe2+ 26.♙xe2 ♜xe5 Deze partij leverde de schoonheidsprijs in groep B van het afgelopen OKU op, 0-1

B07

SOS 1ste klasse 2022/23 08.02.2023
[redacted] / hd]

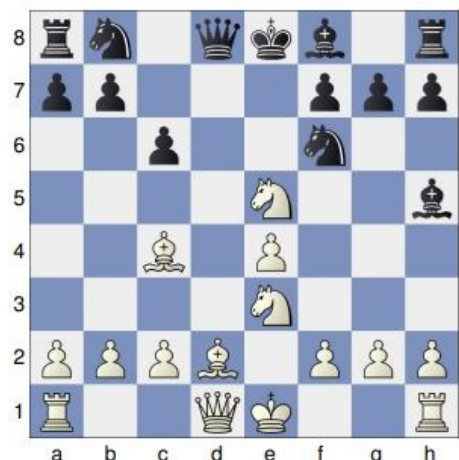
Eveneens een eervolle vermelding voor het miniatuurtje dat [redacted] op het bord bracht in de externe wedstrijd van het 2e tegen Amersfoort 3. **1.d4 ♜f6 2.♜c3 d6 3.e4 c6 4.♜f3 ♖a5**

Op het oog misschien een gekke zet, maar met het doel een wit stuk ongelukkig op d2 te doen landen. **5.♙d2 e5 6.♙c4** Ook mogelijk is:

[6.♜d5 ♖d8 7.♜xf6+ ♖xf6 ... met prima stelling voor wit, maar niks bijzonders. Vandaar de keuze de penning er nog even in te houden.]

6...♙g4 7.dxe5 dxe5 8.♜d5 ♖d8 9.♜e3 ♙h5 Nog geen grote problemen voor zwart, maar al wel een

toenemende achterstand in ontwikkeling. Ruilen op f3 is nog minder ideaal.
10.♜xe5!?

Ik zag het, en kon het niet laten. Objectief beter is het simpele 10. De2, maar zwart moet de komende zetten een nauw pad bewandelen om niet in de problemen te komen. **10...♙d6**

[10...♙xd1?? dit leidt tot mat
11.♙xf7+ ♙e7 12.♜f5#]

11.♜5g4

[11.♖xh5 Dit dame-offer kreeg ik met de beste wil van de wereld niet volledig uitgerekend. Stockfish geeft een ijskoude +0.8 in deze stelling, maar het leek me als mens iets te veel van het goede. Hieronder één van de vele mogelijke (wilde) varianten. ♜xh5 12.♜xf7 ♖f6 13.e5 ♙xe5 14.♜g4 ♖e7 15.0-0-0 Hier stopt [redacted] met de variant. Zwart is volsterkt kansloos hd. Voor een clubschaker niet uit te rekenen Wie het wil mag Fritz of Stockfish raadplegen, maar echt begrijpen . Nou nee.]

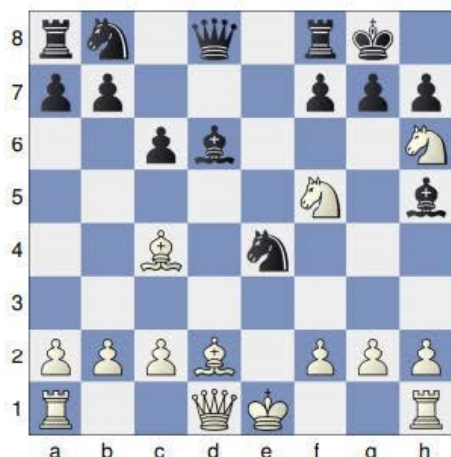
11...♜xe4? Een begrijpelijke reactie. Zwart wint z'n pion terug. hd

[Verstandiger is echter 11...♜xg4 12.♜xg4 ♜d7 en het witte voordeel is nog binnen de perken gehouden hd]

12. ♖f5 Dreigt natuurlijk P×g7+. De enige zet voor zwart om de boel enigszins bij elkaar te houden is Le5.

12... 0-0? De zwartspeler zal allicht opgelucht adem hebben gehaald hier. 2 mokerslagen beslissen nu de partij. hd [12... ♗e5 De enige manier om g7 te dekken.]

13. ♖gh6+

gxh6 14. ♖xh5 Het is al uit. Zwart elimineert nu wits loper, maar wit heeft deze niet nodig om de zwarte koning op te brengen. hd. **14... ♖xd2** Na Dxh5 is het al niet meer te houden, maar Pxd2 komt in de buurt. Het paard nemen leidt tot spel voor zwart na aftrekaanval met de zwarte loper. Wit heeft in deze stelling maar één zet om de partij meteen te beëindigen.

[14... ♖f6 15. ♖g4+ met dubbelaanval hd ♖g5 16. h4]

15. ♖g4+ Maakt een elegant slot mogelijk hd **15... ♖g5 16. ♖xh6+!**

(Diagram)

De dame pent de dame, een vrij absurde situatie. **16... ♖h8 17. ♖xg5 0** Een elegant miniatuurtje, maar in de ogen van de jury is er nooit sprake geweest van een echte partij. Na de dubbele fout op zet 11 en 12 was de

partij in feite al beslist. De schoonheid evenwel zit in de dubbele klap Ph6+ die in feite al werd ingeleid met 10. Pe5!

1-0

C42
1828
1796

□ [redacted]
■ [redacted]
SOS competitie Hoofdklasse B (1.5)
/[redacted]/hd]

Commentaar is hoofdzakelijk afkomstig van [redacted]. **1. e4 e5 2. ♖f3 ♖f6 3. ♖xe5 d6 4. ♖f3 ♖xe4 5. ♖c3 ♖xc3 6. dxc3 ♗e7 7. ♗e3 0-0 8. ♗d3 ♗g4 9. ♖d2 ♗xf3** Een principiële keuze. Na bijvoorbeeld

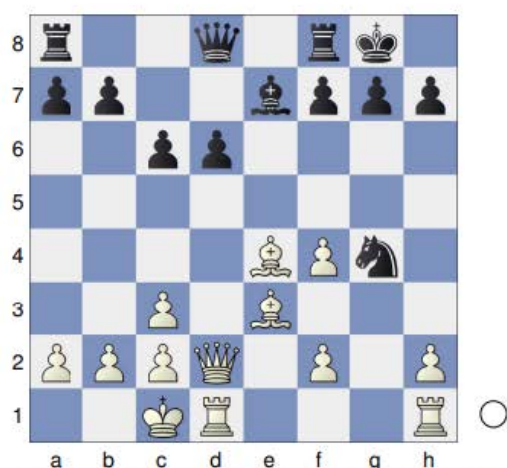
[9... ♖d7 is er nog weinig aan de hand. De tekstzet geeft wit een dramatische structuur, maar geeft ook een gratis open g-lijn. SF durft het in ieder geval niet aan.]

10. gxf3 ♖d7 11. 0-0-0 ♖e5 12. ♗e4 c6 13. f4 ♖g4

(Diagram)

14. f5? De aanvalsdrijf is te prijzen, maar wit had hier echt zijn zwartveldige loper moeten redden met

[14. ♗d4 om redenen die we zo in de

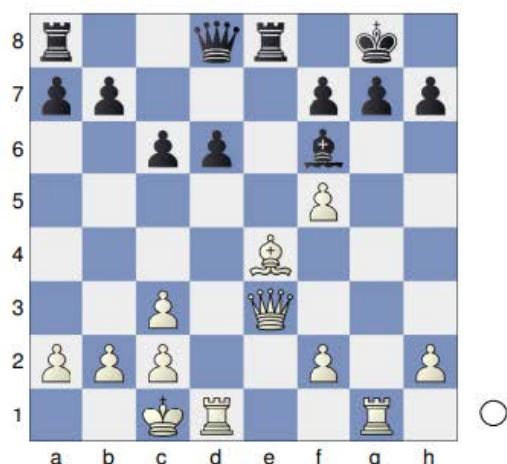

partij gaan zien. Zwart kan de loper niet veroveren met c5 wegens 15.h3 ♜f6 16.♙xf6 ♜xf6 17.♖d3±]

14...♞e8

[14...♞e8 Geeft wit een halve herkansing, maar 15.♙d4 ♙g5 16.f4 ♞xe4 17.fxg5 ♞a5 is weliswaar beter dan de partij, maar nog steeds beter voor zwart]

15.♞hg1 ♜xe3 16.♞xe3 ♙f6

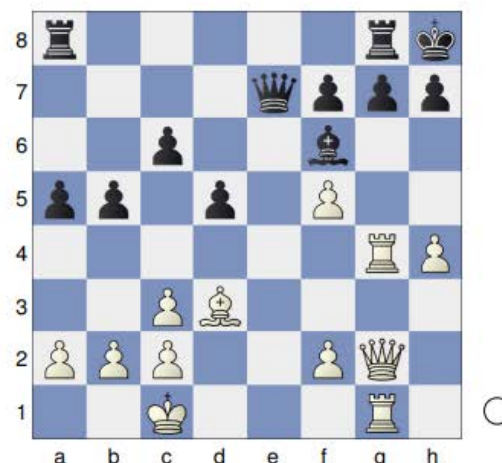

Deze loper is nu een absoluut monster geworden. Wit krijgt hem nooit meer van f6 af. Zelfs al zou wit er een kwaliteit voor willen geven, dan nog is dat niet mogelijk. **17.♞f3 ♞e7 18.♙d3 a5 19.♞g4 d5** Opent de diagonaal e7-a3 en houdt de toren van e4 af. Zwart hoeft zich absoluut geen zorgen te

maken over de g-lijn. **20.♞dg1 ♜h8**

Ok, een beetje zorgen. Na bijvoorbeeld [20...a4 kan volgen 21.♞xg7+ ♙xg7 22.f6 ♞xf6 23.♞xf6 ♞e1+! 24.♙d2 ♞xg1]

21.h4 b5 22.♞g2 ♞g8

De veilige optie. StockFish maakt zich volstrekt geen zorgen om wits aanval en gaat gewoon lekker door De zwarte koning is meer dan voldoende beveiligd. Zwart kan verder gaan met zijn damevleugelopmars. **hd 23.♞h1 b4 24.♞e1 ♞c5 25.c4 a4**

[Direct 25...b3 is nog een fractie beter. bxa2 dreigt en alle manieren om te slaan helpen zwart de stelling open te breken. 26.cxb3 a4]

26.♞f3 b3 27.cxb3

[27.a3 bxc2]

27...axb3 28.a3

(Diagram)

♞xa3?! Verleidelijk, maar incorrect. Zwart had "afstand" moeten doen van zijn mooie loper De jury vindt dat hier te hard voor zichzelf is. Het torenoffer is gedurfter maar geeft zwart onder alle omstandigheden zeer groot voordeel. Daarnaast blijft de loper op het bord die de damevleugelpionnen ondersteunt

[28...♙xb2+ al kan wit beter 29.♔d1 doen dan slaan, want anders volgt (29.♔xb2 ♚xa3+ 30.♔c3 ♚a5+) 29...♚xa3 30.♙b1 ♙f6 Een directe winst zit er misschien niet in, maar wit kan dit nooit lang volhouden.]

29.bxa3 ♚xa3+ 30.♔d2

[30.♔d1 ♚a1+ 31.♔e2 ♙e8+ 32.♙e4 dxe4 33.♙xe4 b2 34.♚d3 ♚c1 35.♔f1 ♙xh4 36.♚c2 ♙g5-+]

30...♚a2+

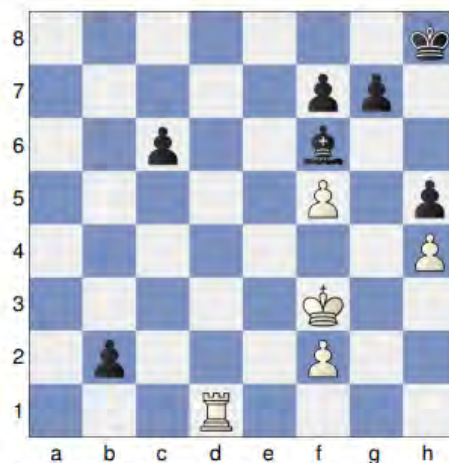
[Krachtiger is 30...♚b2+ 31.♔d1 (31.♔e3 ♙e8+) 31...♙a8 hd]

31.♔e3 ♙e8+ 32.♙e4 Tot zover had ik gezien bij mijn 28e zet. Hier leek mij dat een verdere koningsjacht de witte monarch alleen maar naar de veilige koningsvleugel zou jagen. Dat klopt niet. **32...b2**

[32...d4+ 33.♔f4 ♙e5+ 34.♔g5 ♚d2+ 35.♙e3 dxe3 36.♚xe3 ♙f6+ 37.♔f4 ♚d6+ 38.♔f3 ♚d1+ 39.♚e2 ♚xe2+ 40.♔xe2 wit lijkt het ergste achter de rug te hebben, maar na h5 moet hij kiezen tussen de looper en het tegenhouden van de b-pion.]
[Ook goed is 32...h5 want als wit niet wil dat de zwarte toren op e4 binnenkomt (waarna wit ook al bijna verplicht is de dame ervoor te geven) volgt 33.♙f4 d4+ 34.♔d3 ♚c2#]

33.♚d1 Deze zet had ik gemist. Niet

alleen promoveert de pion niet meer zo gemakkelijk, ook heeft de koning er een veld op f3 bij. **33...♚xc4 34.♔f3 h5 35.♙f4 dxe4+ 36.♙fxe4 ♙xe4 37.♙xe4** Er was niets beters. Zwart staat nog steeds gewonnen, maar de knock-out is nog niet uitgedeeld. **37...♚c1 38.♙e1 ♚xd1+ 39.♙xd1**

c5? Hier had zwart gewoon

[39...♙xh4 moeten spelen 40.♙h1 dreigt namelijk niks want na ♙g5 41.♙xh5+ ♔g8 heeft zwart ineens Lc1 en loopt de pion door.]

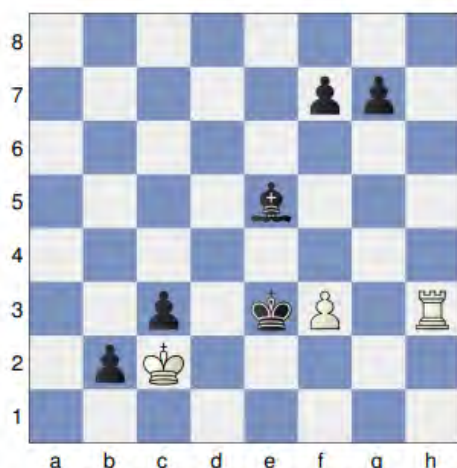
40.♔e4 c4 Weer was ♙xh4 nodig **41.f3 ♔h7 42.♔e3 ♔h6 43.♙g1 ♙xh4 44.♔d2 ♙f6 45.♔c2 h4 46.♙g4 c3 47.♙g1 ♔h5 48.♙g4 h3?**

Marcel oordeelt ook hier te hard over zichzelf. De pion is een mooie bliksemafleider die het mogelijk maakt om de koning in het spel te betrekken. hd

[♔48...g6 hd]

49.♙g3 ♔h4 50.♙g4+ ♔h5 51.♙g3 h2 Om eeuwig schaak te voorkomen moet zwart de pion geven. Daarom was de 48e zet een fout. Voordeel is wel dat de koning zich in de strijd kan storten. **52.♙h3+ ♔g5 53.♙xh2 ♔xf5 54.♙h3 ♔f4 55.♔b1 ♔e3 56.♔c2 ♙e5**

(Diagram)

Hier geeft SF 16 mat in 22 hd **57.♔b1**
 Mist de val die zwart gespannen heeft,
 maar goede raad was al erg duur
57...♔d2 Een consequent gespeelde
 partij. Zwart geloofde in de kracht van
 de looper en de damevleugelpionnen hd.
 [57...♔d2 want nu 58.♖h2+
 niet meer mogelijk is loopt de c-pion
 door.]

0-1

□ Mieses, Jacques

■ Capablanca, Jose Raul

Berlin (2.1)

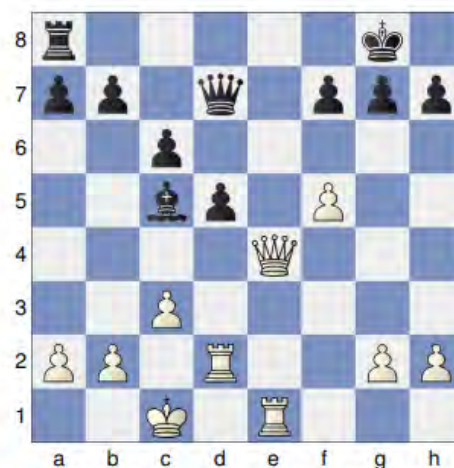
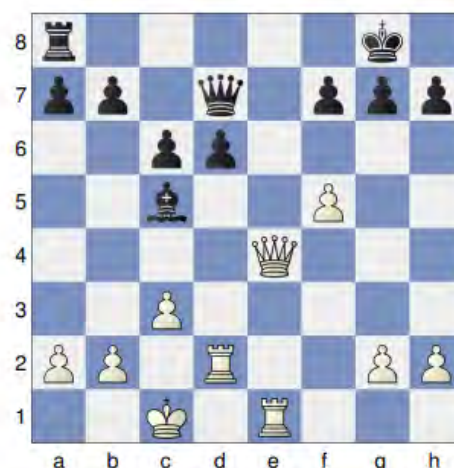
18.11.1913

[Capablanca, J. R.]

(Diagram)

De looper op f6 deed zeer sterk denken
 aan de koningsloper van de derde
 wereldkampioen Capablanca. In deze
 partij had zwart een pion voor de
 kwaliteit, maar de opmars van de
 damevleugelpionnen vertoont een
 opmerkelijke gelijkenis met de partij
 van Marcel. **24...d5**

(Diagram)

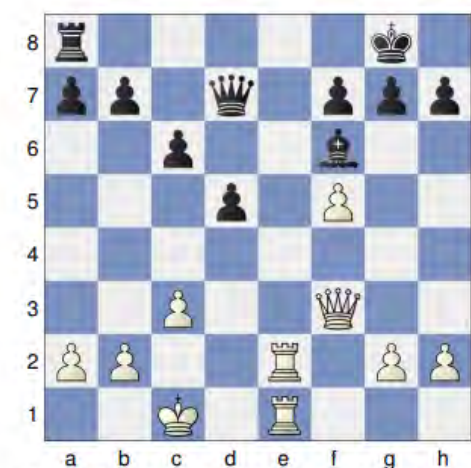

[My plan for the moment is very simple.
 It will consist in bringing my Bishop
 around to f6. Then I shall try to paralyze
 White's attack against my King by
 playing ...h7-h6, and also prevent White
 from ever playing g2-g4-g5. Once my
 King is safe from attack I shall begin to
 advance my Queenside pawns, where
 there are four to three; and that
 advantage, coupled with the enormous
 attacking power of my Bishop at f6, will
 at least assure me an even chance of
 success.] **25.♖f3 ♗e7 26.♞de2 ♗f6**

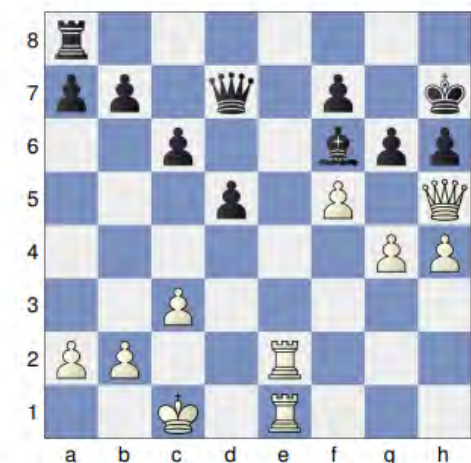
(Diagram)

27.♞h5 h6 28.g4 ♔h7!

[28...♔h7 prevents 29.h4

which I would answer with g6

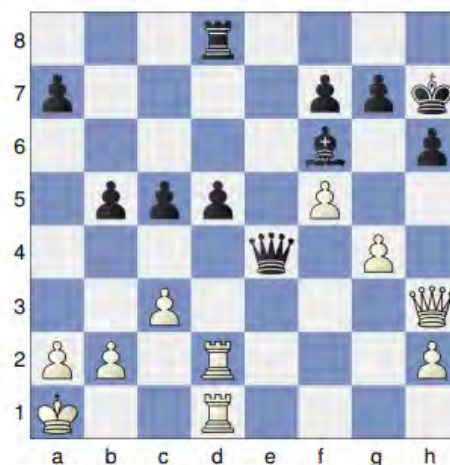

winning the Queen. It can now be considered that my King is safe from attack. White will have to withdraw his Queen via h3, and Black can use the time to begin his advance on the Queenside.]

29. Kb1 Rxd8 30. Rxd1 c5 [Notice that, on assuming the defensive, White has placed his Rooks correctly from the point of view of strategy. They are both on white squares free from the possible attack of the Black Bishop.] **31. Bh3 Ba4** [This gains time by attacking the Rook and holding the White Queen at h3 for the moment, on account of the g-pawn. Besides, the Queen must be in the middle of the fray now that the

attack has to be brought home. White has actually more value in material, and therefore Black must utilize everything at his command in order to succeed.]

32. Rxd2 Qe4+ 33. Ka1 b5

[Threatening ...b5-b4, which would open the line of action of the Bishop and also secure a passed pawn.] **34. Bg2 Qa4**

[34... Qa4 indirectly defends the d-pawn, which White cannot take with 35. Rxd5 on account of Qxd1+]

35. Kb1 b4 [The attack increases in force as it is gradually brought home directly against the King. The position now is most interesting and extremely difficult. It is doubtful if there is any valid defense against Black's best play. The variations are numerous and difficult.] **36. cxb4 Bxb4** [Black has now a passed pawn, and his Bishop exerts great pressure.] **37. a3**

[White cannot very well play now 37. Rxd5 because of Rxd5 38. Rxd5 Bxb2 and White could not take 39. Bxb2 because Qe4+ would win the Rook, leaving Black a clear passed pawn ahead.]

37... Ba4! 38. Rxd5 Rb8 39. R1d2 c4 40. Bg3 Rb3 41. Bxd6 c3

[41... Bxb2 would also win, which shows that White's game is altogether gone. In these cases,

however, it is not the prettiest move that should be played, but the most effective one, the move that will make your opponent resign soonest.]

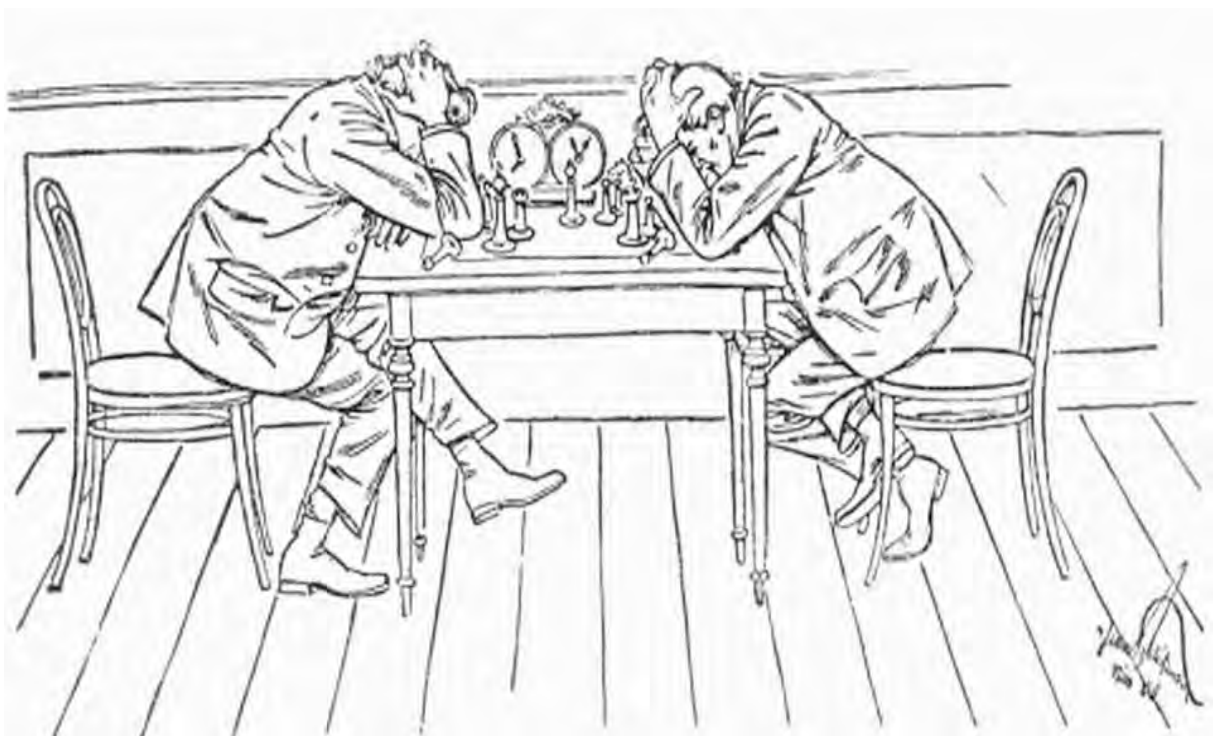
42.♞c2 cxb2

43.♞d3 ♜e4 44.♞d1 ♞c3

[Of course after 44...♞c3 White must play 45.♞d2 and then Black plays ♞xa3]

0-1

KERSTPUZZEL: SCHAAKGRAPTOGRAM

Kees Volkers

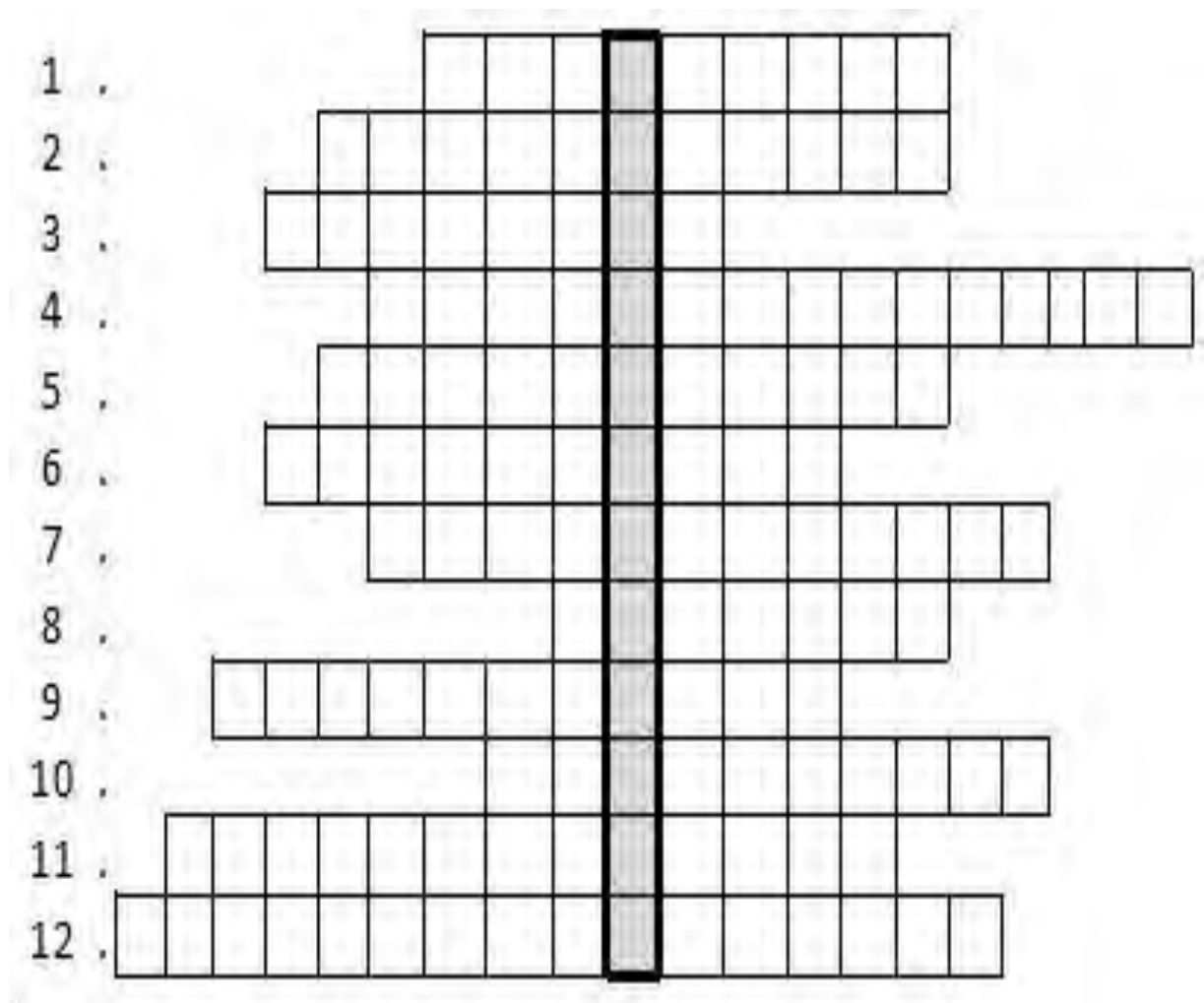
Woordgrappen blijven leuk. En hoe flauwer hoe beter. Ik doel hier op woordgrappen in de categorie 'Het is groen en het zinkt niet'. Antwoord: 'Andrijvie'.

Het antwoord is vaak een niet echt bestaand woord. Volkskrantlezers zullen er wellicht mee bekend zijn door het WOORDGRAPTOGRAM,

dat elke maandag op de achterpagina verschijnt. In diezelfde opzet moet je dit SCHAAKGRAPTOGRAM zien. Opdracht dus: er moet 1 woord verticaal worden gevonden en 12 woorden horizontaal die met dit woord kruisen. Het gaat in deze puzzel dus om schaakwoordgrappen.

Voorbeeld: 'Nederlands schaker/schrijver die zich excuseert':
PARDONNER!

Ha ha ha, you love it or you hate it...

Hier volgen de omschrijvingen:

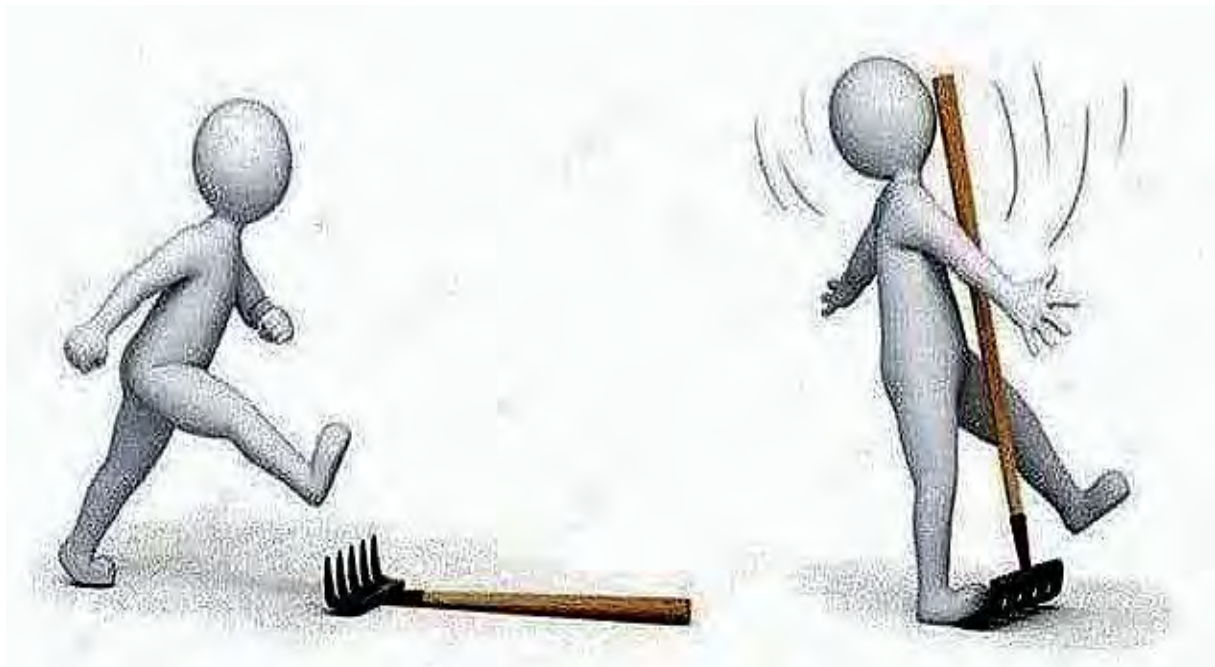
Verticaal (de grijze kolom):
tactische wending met een hoed op

Horizontaal:

- 1 oud wereldkampioen die nog opzienbarend fit is
- 2 weinig keus hier, je moet er van naar de wc
- 3 opening die weinig weegt
- 4 stelling die noopt tot blijvende toiletgang
- 5 beslissend kapsel van proleetschaker
- 6 gevaarlijk boertje, sjiek gekleed

- 7 dit speel je staande uit
- 8 heel oude wereldkampioen
- 9 die kampioen speelde als een machine
- 10 sapje bij een online partijtje
- 11 stukken uitwisselen bij een faillissement
- 12 positioneel mazzeltje bij bol.com

Voor de inzenders van de juiste oplossing (NB: de *volledige* oplossing!) wacht eeuwige roem, alsmede kans op een leuke prijs (bij loting). Inzendingen mailen naar redactie@ucsderodeloper.nl

Rode Lopers Combineren – aflevering 46

Peter Das

Helaas is er deze Kerst weinig aanleiding om over vrede op aarde te praten en wit wordt-ie waarschijnlijk ook weer niet.

Laten we het dus maar over schaken hebben. De opgaven zijn een allegaartje deze keer. Er wordt dubbelaangevallen, materiaal gewonnen en mat gezet. Niet zoveel anders dan anders dus. Wat wel verschilt van vrijwel alle vorige edities van de rubriek is dat er deze keer slechts één oplossing bij zit die in de partij *niet* gevonden werd. Geen groot foutenfestival dus, maar een verzameling keurig uitgevoerde combinaties. Ik wens u behalve fijne feestdagen ook veel succes bij het vinden van de juiste zetten.

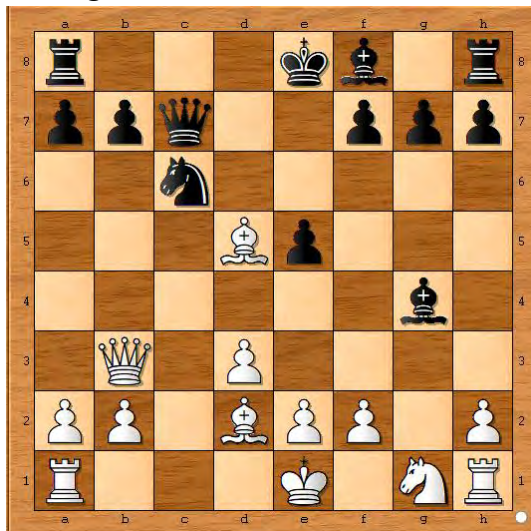
Enige inzender deze keer was Jacco Vermeulen. Jacco is nooit de beroerdste om zijn eigen tekortkomingen in het spel tentoon te stellen. Mijn indruk is dat hij met evenveel plezier combinaties presenteert die hijzelf heeft bedacht als die waarmee hij om de oren werd gemept.

Normaal gesproken lopen de oplossingen in moeilijkheidsgraad

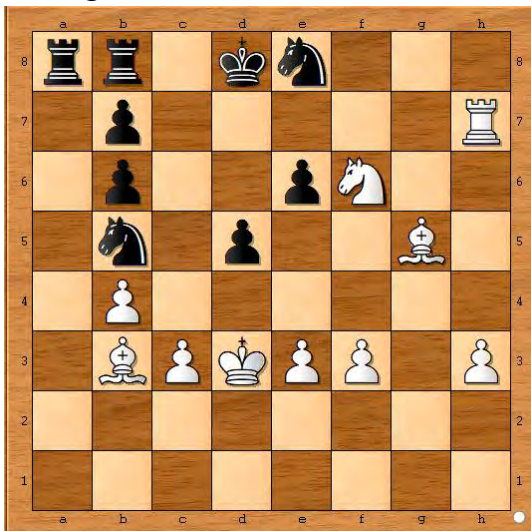
op. Ik ben benieuwd of jullie dat deze keer ook zo ervaren. Het was deze keer lastig om de hiërarchie aan te brengen, met name vanaf stelling 3. Moeilijkheid is *in the eye of the beholder*. Ik sluit niet uit dat wat ik moeilijk vind voor sommigen van jullie in een oogopslag zichtbaar wordt. Ik hoor het graag, bijvoorbeeld via het Balansdraadje op het forum.

Heb jij, net als Jacco, in een van je recente of minder recente partijen een mooie combinatie gespeeld of gezien en lijkt jou een vermelding in De Balans ook leuk, stuur ze dan met oplossing bij voorkeur in pgn of FEN formaat (een screenshot gaat ook wel lukken) op naar drlcombinaties@gmail.com. Fragmenten uit internetpartijen zijn ook welkom, mits ze zijn voorzien van naam of *nickname* van tegenstander, type partij (snelschaak, rapid, correspondentie, etc.) en gespeelde datum. De mooiste ervan worden opgenomen in *Rode Lopers Combineren*.

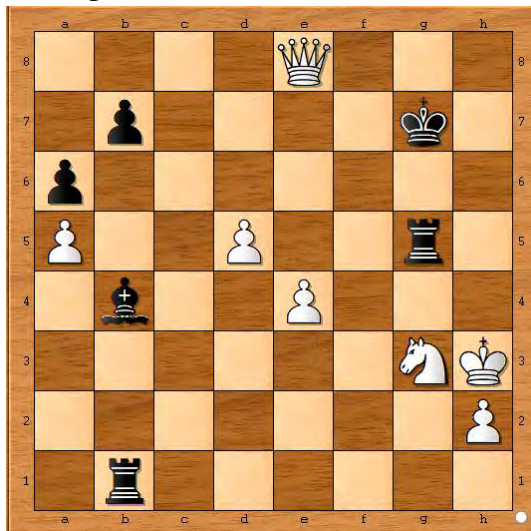
Stelling 1: zwart aan zet

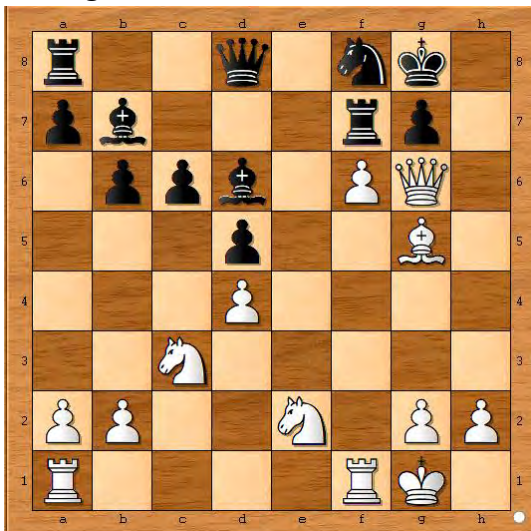
Stelling 4: wit aan zet

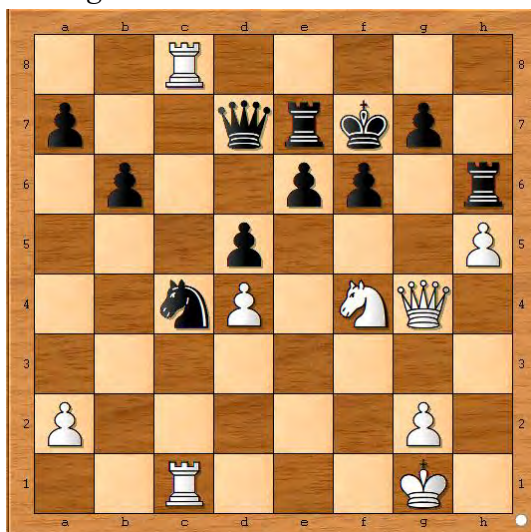
Stelling 2: wit aan zet

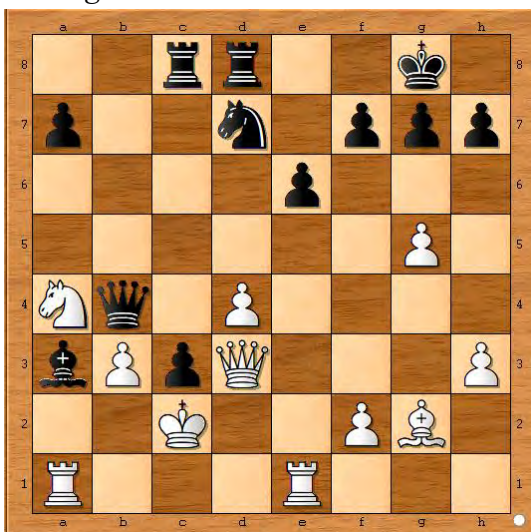
Stelling 5: wit aan zet

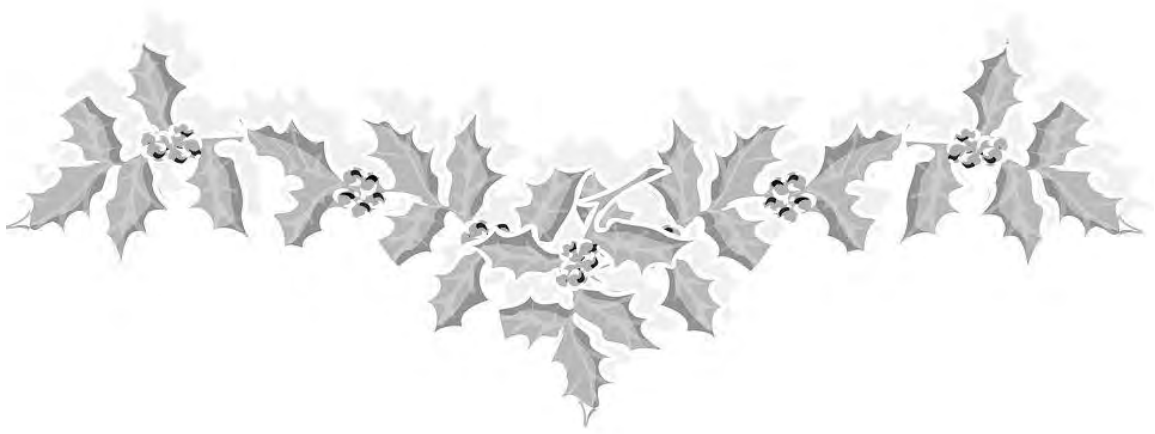

Stelling 3: wit aan zet

Stelling 6: zwart aan zet

Welk eindspel houd ik over?

Roel de Lange

Aflevering 2 Pionnen

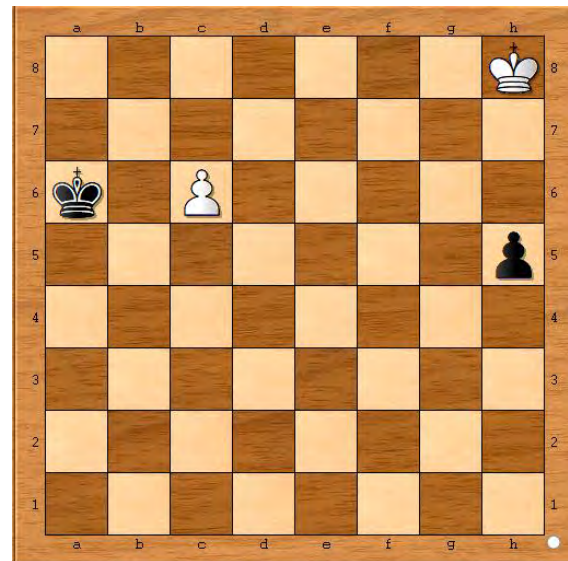
Basis

In deze aflevering aandacht voor de pionnen. Zowel de basiselementen van pionneneindspelen als de vraag ‘wanneer afwikkelen?’ komen langs. Met veel voorbeelden uit de recente praktijk van Rode Loper-spelers.

Eerst een algemene opmerking met literatuurtips. Er zijn natuurlijk allerlei manieren om de eindspeltraining aan te pakken. Jesus de la Villa's *100 Endgames You Must Know* (5^e druk 2018) is een moderne klassieker, waarvan de eerste vijf eindspelen – over pionnen – een goede voorbereiding zijn voor deze aflevering van de eindspelrubriek-in-wording. Ook Jeremy Silman's eindspelboek (*Silman's Complete Endgame Course* (2007) mag er zijn. Specifiek voor de pionnen is er vooral Müller en Lamprecht, *Secrets of Pawn Endings*, waarvan de meest recente editie dateert uit 2014.

Het begin van alle eindspelkennis vind ik persoonlijk de stelling van

Réti ((1889-1929), de stelling dateert uit 1921):

Overbekend maar altijd leuk, en fundamenteel om je in te peperen dat de koning een ijzersterk stuk kan zijn, en om je te leren dat de geometrie van een schaakbord verrassingen kan bevatten.

1. Kg7! h4 2. Kf6

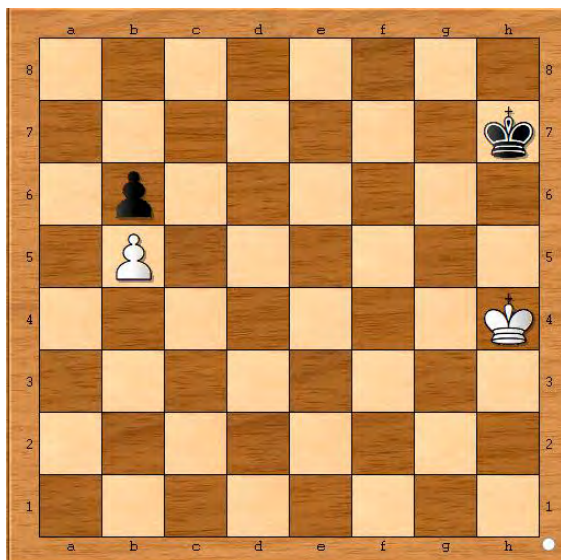
De koning gaat op pad naar beide pionnen....

2... h3 3. Ke7 h2 4. c7! h1D 5. c8D
met schaak, en remise volgt.

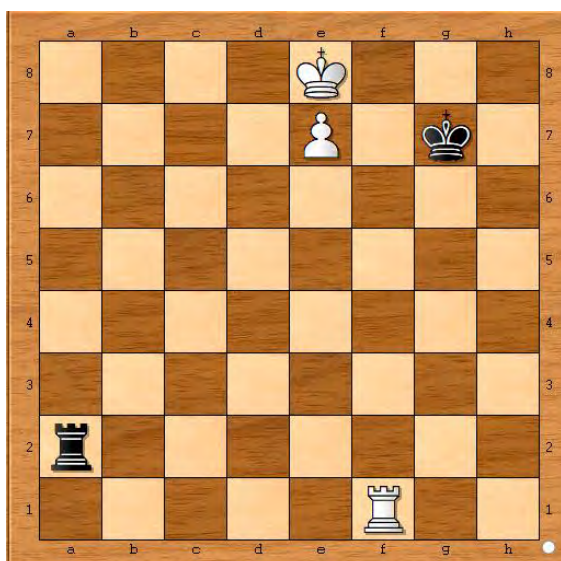
De tweede logische stap is de stelling waarmee Nikolai Grigoriev (1895-1938) zijn eindspelboek¹ begint:

¹ Er schijnt een Russisch origineel te zijn, maar ik ken alleen een Italiaanse versie genaamd *Finali di Scacchi*, Milaan 1965. In het

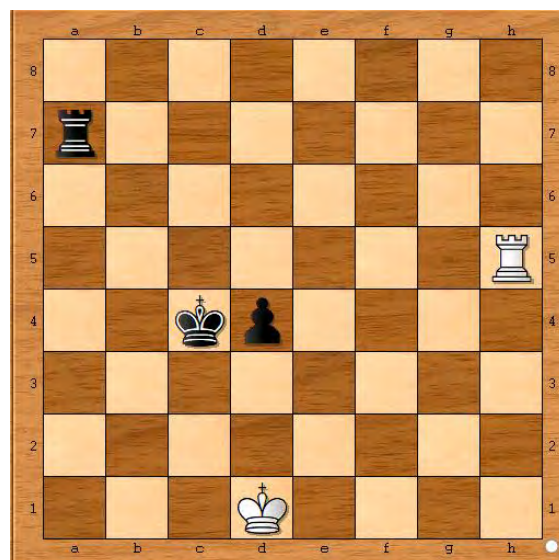
Nederlands is er bij mijn weten van Grigoriev alleen de driedelige *Pionnenkunstenaar!!* (Amsterdam 1954-1956).

Bekijk deze stelling met wit aan zet en daarna met zwart aan zet. De uitkomsten zullen nogal verschillen. Ik kom er hieronder op terug. Kennis van pionneneindspelen is altijd nuttig, met name als je in een eindspel met stukken voor de vraag staat: ruilen of niet? In een latere aflevering over toreneindspelen zal ik aandacht besteden aan stellingen met K+T tegen K+T+pion. Zowel aanval als verdediging komen dan langs, (met de stellingen van Lucena:

Wit moet een 'bruggetje bouwen' – eigenlijk is het een muurtje, de witte toren moet zijn koning van dichterbij beschermen en van Philidor:

De verdediger – hier wit – moet vanaf de 8^e of 7^e rij een schaakje kunnen geven) als geheugensteunen.

Omdat toreneindspelen in de praktijk zowel bij amateurs als bij professionals het meest voorkomen, zou je zeggen dat de eindspeltraining daar moet beginnen. Maar voordat we aan de toreneindspelen toekomen moeten er eerst een heleboel stappen worden gezet. En die beginnen bij de pionnen.

De pionnen

Ik voel er het meest voor om te beginnen met de pionnen, zowel vanwege de enorme schoonheid van sommige ogenschijnlijk simpele

stellingen, alsook om een biografische reden.

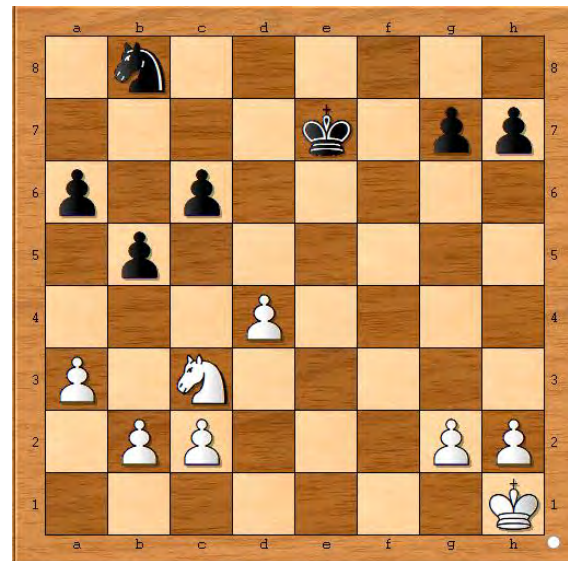
Mijn vader – een sterke schaker in zijn tijd – had maar heel weinig schaakboeken, eigenlijk alleen een paar deeltjes uit de Prisma-serie van Hans Bouwmeester (waaronder *Het Eindspel* uit 1966), en twee delen van het werk van Nikolai Grigoriev, onder de titel *Pionnenkunstenaar!!*.

Ik heb die boeken uit mijn vaders nalatenschap, en Grigorievs pionneneindspelen – die legendarisch zijn – hebben me altijd gefascineerd. Het derde deeltje van zijn serie heb ik veel later ooit nog antiquarisch op de kop getikt.

Bouwmeester schrijft over pionneneindspelen dat zij eigenlijk relatief eenvoudig zijn, omdat ze veelal neerkomen op veldjes tellen: ‘*In het pionneneindspel is het een kwestie van rekenen, van tellen en van op je tellen passen!*’ (*Het Eindspel*, p. 64). Vervolgens geeft hij overigens voorbeelden waarvan hij zelf ook wel zegt dat ze ingewikkeld zijn.

Een mooi voorbeeld van het belang van veldjes tellen zagen we kort geleden nog in de partij van Els Goudriaan tegen Bert de Weerd, (DRL 5- TRIO 2) op 6 december

2023. De stelling na 26. ... Kxe7 zag er als volgt uit:

Wit aan zet. Wit staat een pion voor, en wat is de beste manier om dit voordeel te verzilveren? Omdat het zwarte paard op b8 niet echt goed staat is er tijd om de witte koning naar het centrum te brengen.

De kortste weg gaat via g2. Dus meest dwingend is waarschijnlijk **27. g4 Ke6**

Niet ... Kf6? 28. h4! houdt de zwarte koning wel een tijdje weg. De witspeelster deed het anders maar zeker niet slechter:

27. Pe4 h6 28. Kg1

Ook hier had 28. g4 gekund, dat scheelt tijd.

28...Pd7 29. Kf2 Pf6

Maakt ruil van de paarden mogelijk, en wit moet hier dus goed uitrekenen of het pionneneindspel gewonnen is. Dat is het geval na 30. Pxf6 Kxf6 31. Ke3 Kf5 32. b3! Wit begint de

opmars op de damevleugel. 32...Kf5
 Zwart kan er toch niet door op de
 koningsvleugel. 33. Kf3 h5 34. h4 a5
 35. cxb5 cxb5 36. Ke3 Kf6 37. Kf4
 Ke6 38. g4! en wit breekt alsnog
 door op de koningsvleugel. Els
 speelde het anders:

30. Kf3 Pxe4

Hier is 30. ... Pd5 een fractie beter.

31. Kxe4 Ke6 32. g4! f6 33. h4! a5 34. c3 a4 35. Kf4

Eigenlijk een wachtzet; 35. h5! zet
 zwart helemaal klem,

35...Kf7? En hierna is het inderdaad
 alleen nog maar veldjes tellen, want
 zwart verdedigt zich helemaal niet
 meer. Iets beter was natuurlijk 35. ...
 Kd5, maar uiteindelijk verliest zwart
 ook dan de race naar de pionnen

36. Kf5! Kg7

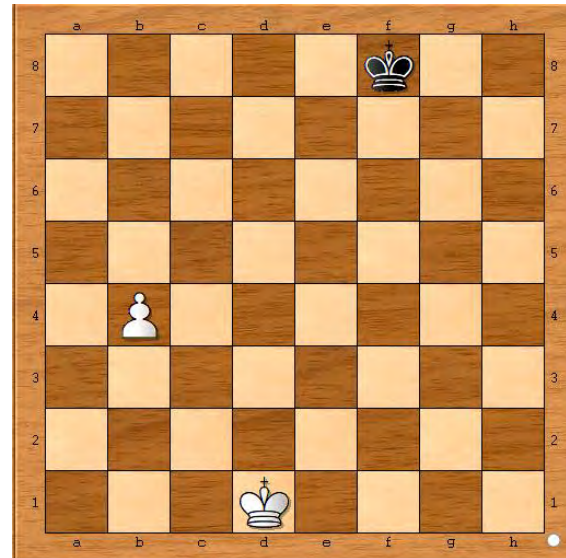
Opgeven was ook een optie.

37. Ke6 Kg6 38. Kd6 f5 39. gxf5 Kxf5 40. Kxc6 Kg4 41. d5 Kxh4 42. d6

1-0 en het punt is keurig
 binnengetikt.

Veldjes tellen is belangrijk, maar in
 veel gevallen niet genoeg.

Er moet meer gebeuren, zoals in het
 volgende - moeilijkere - voorbeeld
 uit Grigorievs collectie
 (Grigoriev, *Pionnenkunstenaar!!*
 deel 1, p. 67):

Om de witte pion veilig naar de
 overkant te brengen moet de koning
 voor de pion zien te komen, maar
 kan dat lukken? Bovendien moet de
 witte koning in een positie zien te
 komen waarin hij de zwarte koning
 op voldoende afstand kan houden.

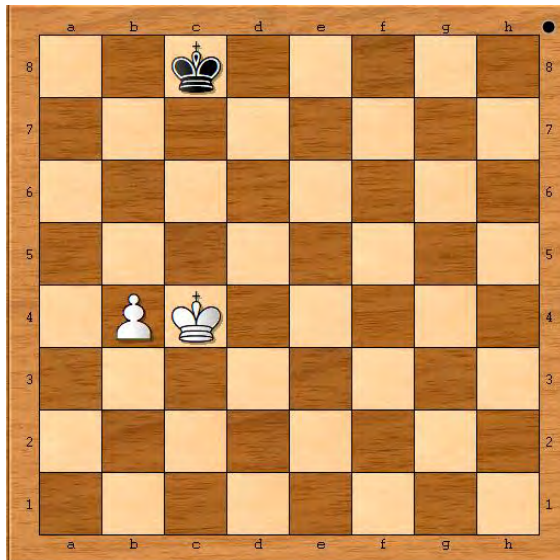
Het is vrij snel duidelijk dat gewoon
 naar voren rennen niet wint: 1. Kd2
 Ke7 2. Ke3 Kd6 3. Kd4 Kc6 en de
 witte koning komt niet voor de pion.
 Dat komt doordat de zwarte koning
 in het kwadraat van de pion staat.
 Dat is eenvoudig te zien als je
 simpelweg de pion opspeelt: 1. b5
 Ke8 2. b6 Kd8 3. b7 Kc7 en de pion
 sneuvelt. Gewoon rennen – met
 koning of pion – is dus niet goed
 genoeg. Maar de geometrie van het
 schaakbord laat – zoals we al zagen
 in de studie van Réti – een andere
 oplossing toe:

1. Kc2! Ke7 2. Kb3 Kd6 3. Ka4
 en nu?

3. Kc6 4. Ka5 Kb7

en de witte koning kan de oppositie nemen en de zwarte wegdringen: 5. Kb5 en (bijvoorbeeld) 5. ... Ka7 6. Kc6 Kb8 Kb6 Kc8 Ka7 Kc7 b5 en wit wint.

Om dit nog wat uit te diepen kijken we naar twee stellingen die erg lijken op die van Grigoriev. In Gligoric-Fischer, kandidaten-toernooi 1959, stond het op een gegeven moment zo:

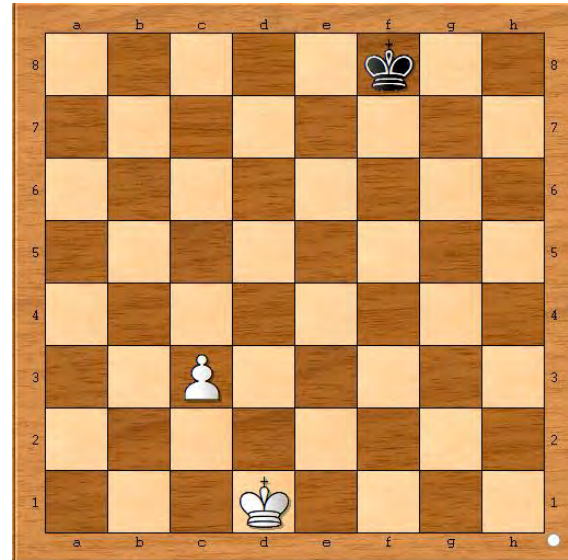
Nu kan wit niet de oppositie nemen als zwart secuur speelt. Fischer was bij de les:

1. ... Kb8! 2. Kc5 Kc7! 3. Kb5 Kb7! 4. Ka5 Ka7!

met remise. Merk op dat 2. Kd5 er wel listig uitziet, maar niet echt helpt: zwart speelt 2. ... Kb7!

De diagonale oppositie is ook toereikend. Wit komt er niet door.

In 1908 componeerde Drtina een studie waarin de pion niet op b4 maar op c3 staat, en de koningen op dezelfde velden als in de latere Grigoriev-studie:

Karsten Müller en Frank Lamprecht, *Secrets of Pawn Endings*, p. 20 beschouwen deze studie als ‘fundamenteel belangrijk’ omdat hij laat zien dat het doorslaggevend is dat de witte koning een van de ‘sleutelvelden’ van de witte pion kan bereiken. Die sleutelvelden zijn de velden die de koning moet kunnen bezetten om te winnen. Met een pion die nog niet ver is opgerukt is dat natuurlijk lastiger, maar ook hier zijn er al drie van zulke sleutelvelden: b5, c5, en d5. Voor verdere details verwijs ik naar het boek van Müller en Lamprecht.

De oplossing van de studie van Drtina: 1. Kc2! Ke7 2. Kb3! Kd6 3. Kb4! Kc6 4. Kc4!

De oppositie.

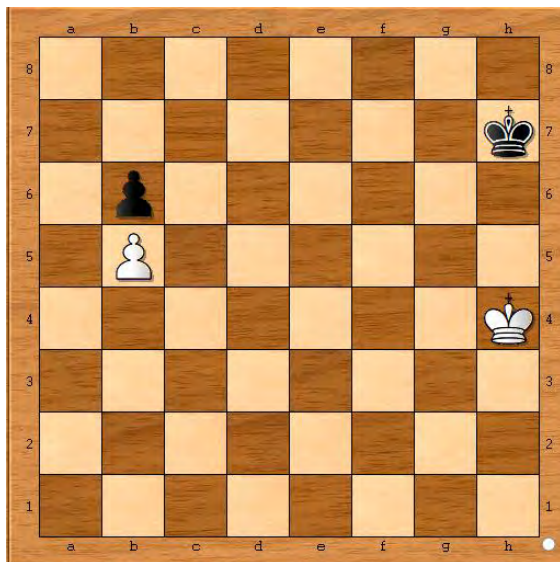
4...Kd6 5. Kb5! Kc7 6. Kc5! Kd7 6. Kb6! Kd6

En de pion kan gaan lopen:

7. ... Kd6 8. c4 Kd7 9. c5 Kc8 10. Kc6! Kd8 11. Kb7! Kd7 12. c6

En wit wint.

Dan nu als beloofd een iets ingewikkelder voorbeeld waarin de oppositie een sleutelrol speelt, uit Grigorievs eindspelboek (*Finali di Scacchi*, p. 15):

Maakt het verschil wie aan zet is? Laten we eens kijken.

a) Met wit aan zet is er maar 1 zet die helpt. Het is duidelijk dat *1. Kg4* en *1. Kg5* door zwart beantwoord kunnen worden met het nemen van de oppositie (resp. met *1. ... Kg6* en *1. Kg7*). Dus:

1. Kh5 ! Kg7 2. Kg5 Kf7 3. Kf5 Ke7 4. Ke5 Kd7 5. Kd5 Kc7 6. Ke6

Kc8 7. Kd6 Kb7 8. Kd7 Kb8 9.

Kc6 Ka7 10. Kc7 Ka8 11. Kxb6

En na dit simpele gedeelte is het nog steeds opletten voor de witspeler, want nu neemt zwart de oppositie met

11. ... Kb8.

Er zijn maar twee mogelijkheden (*Ka6* en *Kc6*), waarvan de ene duidelijk beter is dan de andere. Na *12. Kc6* kan zwart rondjes blijven draaien (*Ka7*, *Ka8*, *Kb8*) dus de betere is

12. Ka6!

en na

12. ... Ka8 13. b6! Kb8 14. b7

moet de koning wijken:

14. Kc7 15. Ka7

en de pion promoveert.

b) met zwart aan zet is er een groot verschil.

1.... Kh6!

Straks kijken we naar *1..... Kg6*.

2. Kg4 Kg6 3. Kf4 Kf6 4. Ke4 Ke6

5. Kd4 Kd6 6. Kc4 Ke5 7. Kc3 Kd5

8. Kb3 Kc5 9. Ka4 Kc4 10. Ka3

Kxb5 11. Kb3 Kc5 12. Kc3 b5 13.

Kb3 b4 14. Kb2 Kc4 15. Kc2 b3

16. Kb2 Kb4 17. Kb1 Kc3 18. Kc1

b2 19. Kb1 Kb3 pat.

Het belangrijke leermoment is hier: de verdedigende koning moet voor de pion blijven, de aanvallende koning moet proberen voor zijn pion te komen. Als dat niet lukt is remise het resultaat.

Na **1. ... Kg6** is het resultaat niet anders, maar het verloop is wat saaier omdat beide partijen helemaal niet bij de pionnen blijken te kunnen komen.

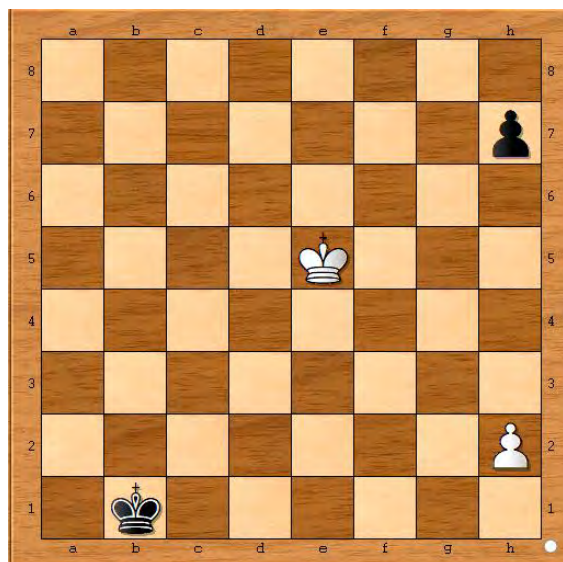
2. Kg4 Kf6 3. Kf4 Ke6 4. Ke4 Kd6 5. Kd4

En zwart moet weer terug, waarna wit er ook niet door kan:

5. ... Ke6 6. Kd4 Kd6. $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$.

Er is geen doorkomen aan.

Maar neem nu de volgende stelling, eveneens van Grigoriev²:

Het lijkt alsof wit dit niet kan winnen, omdat altijd de zwarte koning op tijd bij de witte pion kan komen. De witte koning heeft drie zetten nodig om de zwarte pion te slaan, ook als die gaat rennen: bijv. **1. Kf5 h5 2. Kg5 h4 3. Kxh4**. Dus rennen met de zwarte pion gaat zwart niet helpen. Met de zwarte

koning naar voren gaan helpt echter wel, want na de route **Kb1-c2-d3-e4** komt zwart in een positie waarin hij ofwel de pion kan slaan, ofwel permanent kan blijven opponeren, ofwel voor de witte koning kan kruipen zodat die zijn pion niet kan helpen promoveren. Bijvoorbeeld: **1. Kf5 Kc2 2. Kg5 Kd3 3. h4 Ke4 4. h5 Ke5 5. Kh6 Kf6 6. Kxh7 Kf7 7. h6 Kf8 8. Kg6 Kg8 9. h7 Kh8** met remise.

Schouderduwen met **1. Ke4** moet zeker worden uitgerekend, maar ook dat helpt wit niet: **1. ... Kc1 2. Ke3 Kd1 3. Kf3 Ke1 4. h4 Kf1 5. Kg4 Kg2 6. Kh5 Kf3 7. Kh6 Kg4 8. h5 Kh4** en de beide pionnen gaan eraf, met remise. De oplossing voor wit is er:

1. Kf6 !! Kc2 2. Kg7 h5 3. Kg6 h4 4. Kg5 h3 5. Kg4 Kd3 6. Kxh3 Ke4 7. Kg4!

De witte koning is op tijd om de zwarte weg te houden

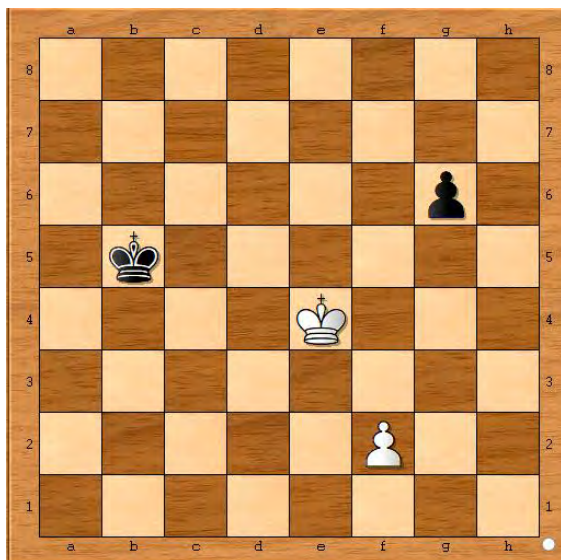
7. Ke5 8. Kg5 Ke6 9. Kg6 Ke7 10. Kg7 Ke6 11. h4 Kf5 12. h5 Kg5.

De zwarte koning komt nu net 1 tempo tekort, en de witte pion loopt door.

In een studie van Dobias uit 1926³ werkt het anders:

² Te vinden als Nr 4 in József Pintér, *1000 Pawn Endings* (2006).

³ Nr 15 in Pinter, *1000 Pawn Endings*.

1. Kd4 !! Kc6 2. Ke5 Kc5 3. f4 Kc4 4. Kf6

en wit wint. Opvallend genoeg werkt 1. Kd5 (opponeren) helemaal niet, omdat de zwarte koning dan op tijd bij de witte pion kan komen:

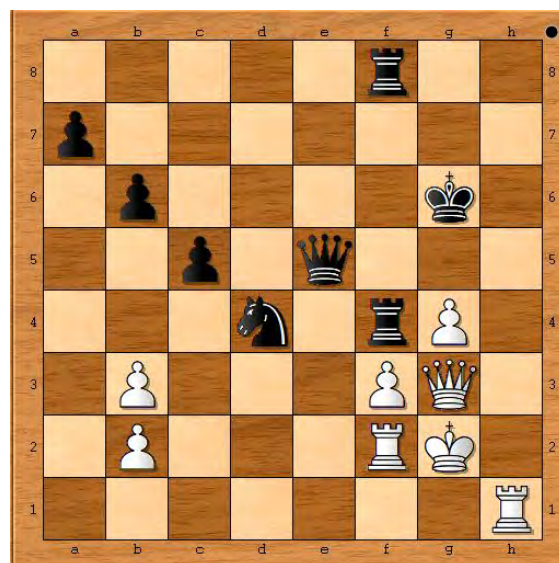
1. ... Kb4! 2. f4 Kc3! 3. Ke5 Kd3 4. Kf6 Ke4 met remise.

De principes: rennen, opponeren en schouderduwen

We zien in de verschillende voorbeelden twee verschillende principes aan het werk die in pionneindspelen belangrijk zijn. De koning kan in twee verschillende richtingen bewegen, hij kan op pad gaan om de zwarte pion aan te vallen en de witte te helpen oversteken naar h8. Dat is rennen, gebaseerd op het ‘veldjes tellen’ van Bouwmeester. Maar hij kan ook iets compleet anders doen: de zwarte koning wegduwen! Dit ‘schouderduwen’ (‘shouldering’) heeft een funda-

menteel ander karakter. In het voorbeeld van Dobias is dat heel duidelijk. De al genoemde allerberoemdste pionnenstudie, die van Richard Réti, is daarom zo mooi omdat hij deze twee principes met elkaar combineert.

In de praktijk van de gemiddelde clubspeler gaat dit natuurlijk nogal eens mis, of bijna mis. In *Boeren – RdL, Wijk aan Zee 2016*, wikkeld zwart in gewonnen stelling af naar een pionneindspel, in de (verkeerde) veronderstelling dat dat gewonnen stond. Het vervolg was leerzaam.

Het begint goed:

43. ... Pxf3! 44. Thf1 Dd5

? Niet helemaal fout, maar 44. ... *Pe1* was wel veel sterker geweest)

45. Txf3

en nu goed kijken.

45. ... Txf3 ?

Zwarts voordeel verdampt snel. 45.
... *De4* (met de extra dreiging *Txg4*)
was aangewezen.

46. Txf3 Dxf3 ??

en dit is helemaal fout. Het pionnen-
eindspel is niet gewonnen voor
zwart.

**47. Dxf3 Txf3 48. Kxf3 Kg5 49.
Ke4!**

Wit wandelt vrolijk naar de zwarte
pionnen toe. Overigens was ook 47.
Kg3 (het schouderduwen!)
voldoende voor remise.

49. ... Kxg4 50. Kd5 Kf4 51. b4 ??
maar dit is helemaal fout. In plaats
van consequent door te wandelen
met eenvoudige remise als resultaat,
stuurt wit aan op afruil. Maar kijk:

51. ... cxb4

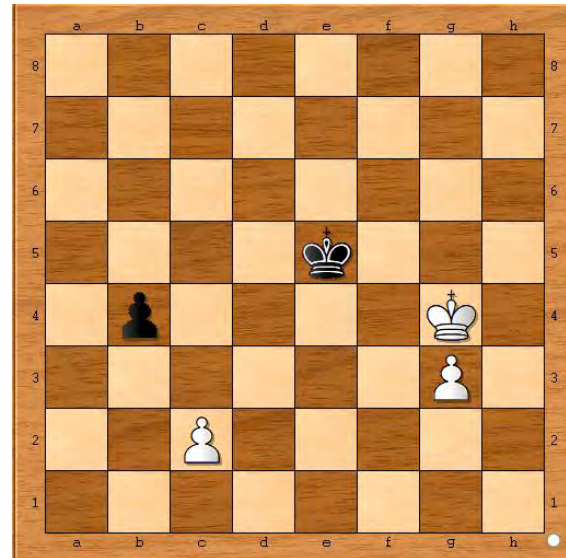
Doorgaan met de koningsmars is
voor wit nu fataal, omdat wit niet op
a7 en b4 tegelijk kan zijn...

**52. Kc4 Ke4! 53. Kxb4 a6! 54. Kc4
Ke5**

Zwart maakt een driehoekje, maar
ook 54 ... *b5* zou snel winnen.

**55. Kb4 Kd4 56. Kb3 Kd3 57. Kb4
Kc2 58. b3 b5 59. Ka3 Kc3 60. b4
Kc4 61. Ka2 Kxb4 62. Kb2 a5 63.
Ka2 Kc3 64 Kb1 b4 0-1.**

Een heel mooi voorbeeld zagen we
in *Leijgraaff – Freek Bax, DRL 3 -
HSG 2 op 29 november 2023*:

Wit staat huizenhoog gewonnen,
maar... er is slechts 1 winnende zet.
Er zijn drie koningszetten kandidaat,
en daarvan lijkt 1. *Kg5* ook wel
winnend, maar helaas: er zou volgen
1. ... *Kd4* 2. *g4 Kc3* 3. *Kf4 Kxc2* en
beiden gaan een dame halen (veldjes
tellen!). De enige winnende is
1. *Kf3!!* Schouderduwen 1. *Kd4* 2.
Ke2 Kc3 3. *Kd1*

en zwart zit om een zet verlegen.

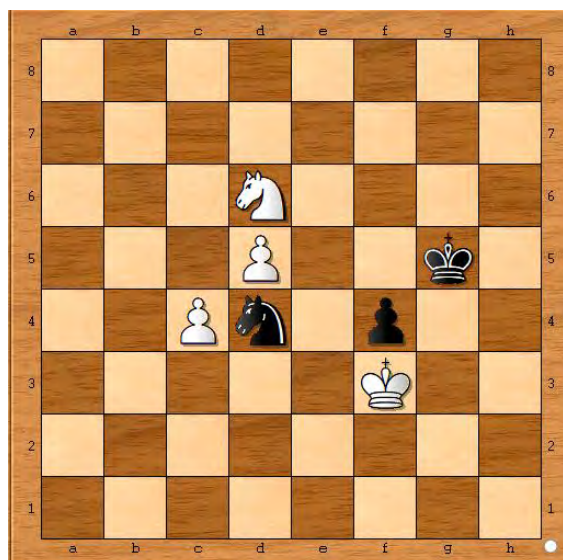
Wit gaat met de g-pion doorlopen, of
de b-pion winnen en dan voor de c-
pion uit naar de overkant. In de partij
koos wit de duidelijk slechtste:

1. Kh5?

waarna de zwartspeler er met een
blauw oog vanaf kwam ($\frac{1}{2} - \frac{1}{2}$).

Ook in een eindspel waarin nog
paarden meedoen kan het nodig zijn
om goed naar de subtiele pionzetten
te kijken.

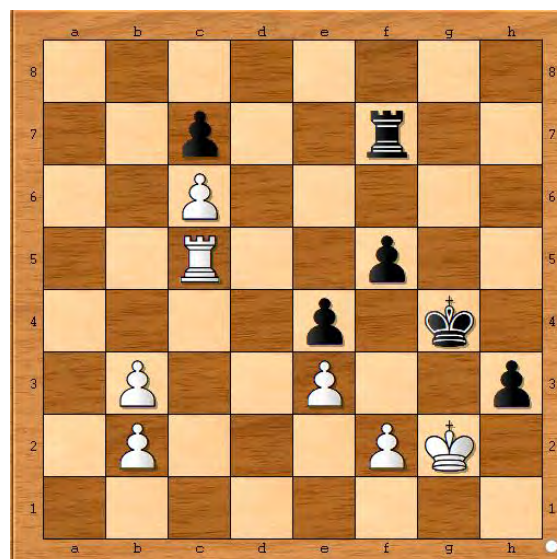
In Henk Dissel – Martijn Eefting,
DRL intern 29 november 2023,
kwam het volgende op het bord na
zwarts 45^e zet (45. ... Pd4):

Wit speelde hier **46. Kf2**, en kijkt u
zelf even waarom dit de winst uit
handen geeft.⁴

Afwikkelen

Wanneer afwikkelen naar een
pionneneindspel? Ook hier een
voorbeeld uit de recente praktijk van
De Rode Loper. *Nonso Ezeoke* –
Jesse van den Hof, DRL intern 29
november 2023: Stelling na 40. ...
h3:

Na een partij met wisselende kansen
is de stelling ongeveer in balans.

Vervolg:

41. Kh2 Kf3 42. Tc2 Tg7

niet slecht, maar hier met een
verkeerd plan

43. b4 Tg2 44. Kxh3 Txf2 ?

zwart vergist zich in het pionnen-
eindspel. Dat is namelijk straal
verloren voor hem

45. Txf2 Kxf2 46. b5!

En wit loopt gewoon door op de
damevleugel

46. f4 47. exf4

geen beste, wit kan gewoon **47. b6**
doen en zwart heeft niets meer; maar
ja, alles wint, beiden halen een dame
en dan heeft wit 3 extra pionnen, dat
moet wel winnen...

47. ... e3 48. b6 e2 49. Bxc7 e1D

50. c8D De3 51. Kg4 Df3 52. Kg5

Dd5 53. f5 Df7 54. f6 1-0

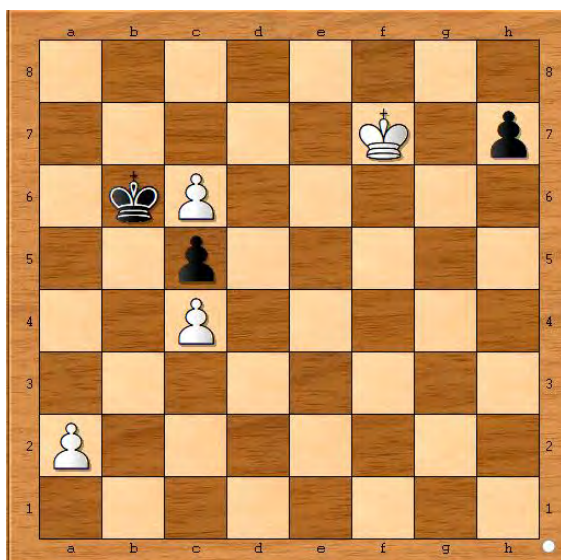
⁴ Zwart speelde **46. ... Kf6!** en na **47. Pb5 Pb3 48. d6 Ke6 49. Ke2 Kd7 50. Kf3 Pd2** was het remise. **46. Ke4!** wint, omdat na **46. ...**

g3 47. Kxd4 f2 48. Pe4 wit de pion wint en daarna ongehinderd naar de overkant wandelt.

Moeilijkere puzzels

Voor degenen die dit allemaal al gesneden koek vinden sluit ik deze paragraaf af met een wat ingewikkelder pionneneindspel, deze keer niet van Grigoriev maar van Michail Zinar, de grote hedendaagse specialist op dit gebied.

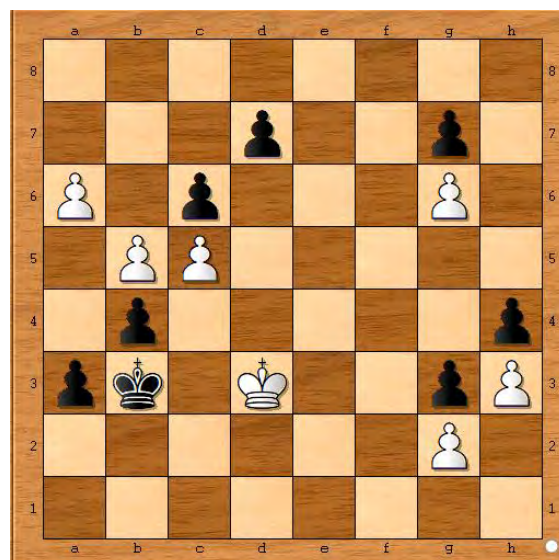
Mijn bron is hier het boek van Steffen Nielsen en Jacob Aagaard, *Endgame Labyrinths*, Glasgow (Quality Chess) 2023, p. 37.

Volgens de gebruikelijke conventies is wit aan zet. Kan wit of zwart winnen?⁵

En wie ook dit nog makkelijk vindt: vooruit, nog eentje van Zinar (Mikhail Zinar, *The Pawn Study Composer's Manual*, tweede druk

herzien en geredigeerd door Sergei Tkachenko, LLC Elk and Ruby Publishing House 2022 (1^e druk Oekraïne 1990):

Wit speelt en wint.⁶ Niet meteen in je computer invoeren!

Voor de eindspeltraining

Vijf puzzels voor onder de kerstboom. Moeilijkheidsgraad: wisselend. Oplossingen in de volgende aflevering.

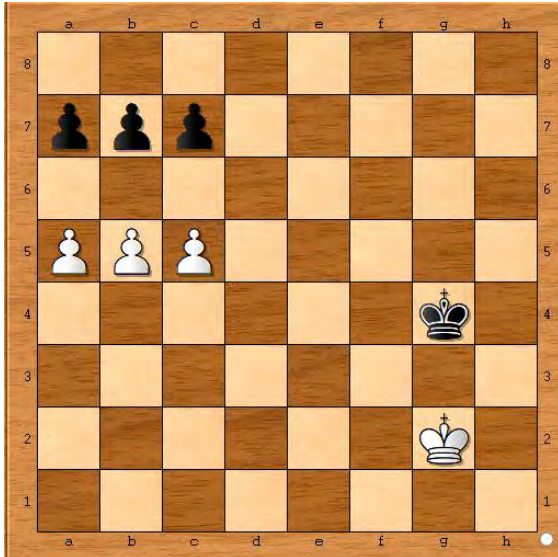
1) Een goede oefening voor echte partijen met pionneneindspelen (of de vraag of je naar een pionneneindspel moet afwikkelen) is de oefening in het doorbreken op een van de vleugels. Zet de stelling op en

⁵ Oplossing: 1. Kg7 h5 2. Kf6 h4 3. Ke5 Kxc6 4. Kf4 Kb6 5. Kg4 Ka5 6. Kxh4 Kb4 7. Kg3 Kxc4 8. Kf2 Kc3 9. Ke2 c4 10. a4 met remise.

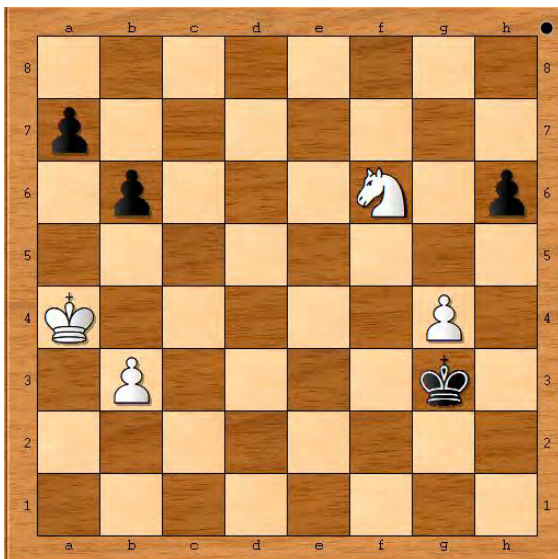
⁶ Oplossing: 1. a7 a2 2. a8T! (2. a8D? a1D! 3 Dxa1 pat) Kb2 3. Kc4 a1D 4. Txa1 Kxa1 5. Kxb4 Kb2 [Kb1 is ook OK] 6. Kc4 Kc2 [of Kc1] 7. Kd5

[Kd4 leidt tot remise] Kd2 [of Kd1] 8. Ke6 Ke2 9. Kf7 Kf2 10. Kxg7 Kxg2 11. Kh6! [Kf6 is ook OK] Kxh3 12. g7 g2 13. g8T! (13. g8D g1D 14. Dxdg1?? pat) Kh2 14. Kh5! h3 15. Kh4! g1D 16. Txdg1 Kxd1 17. Kxh3 Kf2 18. Kg4 Ke3 19. Kf5 Kd4 20. Ke6 Kc5 21. Kd7 Kxb5 22. Kxc7 1-0.

speel hem met beide kleuren. Wie als eerste aan zet is wint, dat kan ik wel vast verklappen.

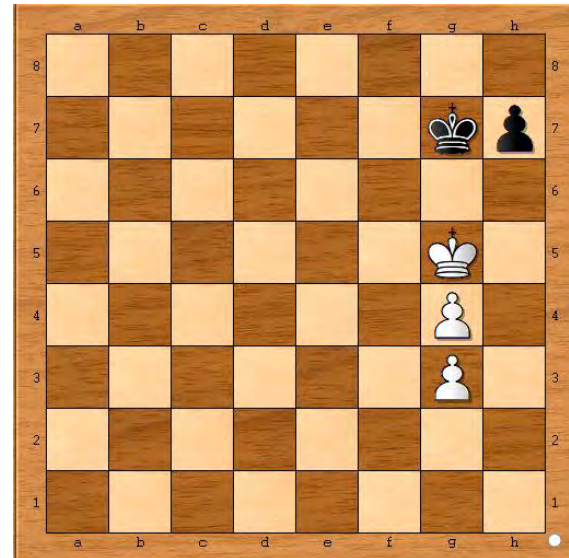

2) Zwart aan zet.

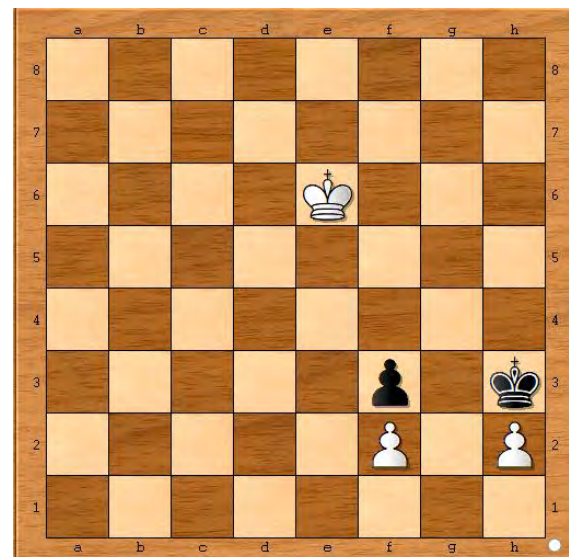

Wie wint? Of wordt het remise?

3) Wit aan zet.

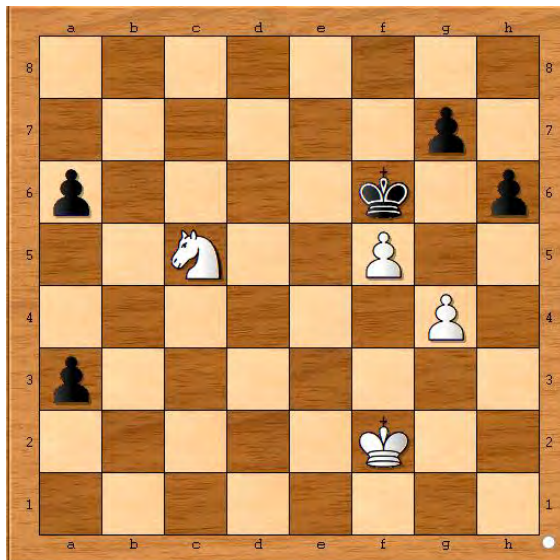

4) Wit aan zet.

[Grigoriev, *Pionnenkunstenaar!!* Deel 1, p. 30]. Wat is de uitkomst bij het beste spel?

5) En een leuke puzzel in de categorie paard tegen pionnen:
Arjun Erigaisi – Ian Nepomniachtchi
 14.9.2023 (blitz), stelling na 47. Pc5:
 Zwart aan zet.

Er is 1 winnende zet.

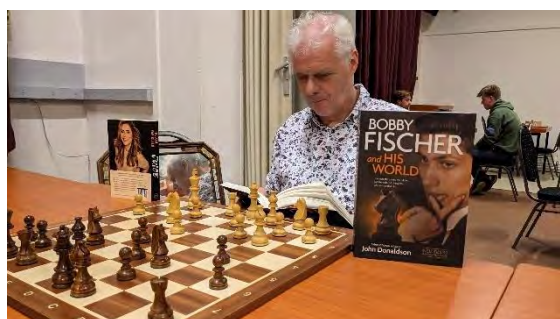
Nepomniachtchi vond hem niet, dus:
sterkte met het oplossen!

Wat lees je? (2)

Timo Können

Met de Kerst in aantocht hervatten we deze serie, die door wat ongelukjes een Balans heeft overgeslagen. De eerste die we bellen is regerend clubkampioen *Henk Dissel*. ‘Ik ben net klaar met eten,’ zegt hij en steekt meteen van wal.

Henk Dissel, gefotografeerd door Hendrik Aldenberg

‘Wat lezen betreft ben ik geïnspireerd door de Engelse schaker Matthew Sadler, die in Wijk aan Zee altijd drie boeken bij zich had: een schaakboek, een roman en een stripboek. Die wisselde hij dan af. Als je ‘stripboek’ vervangt door ‘iets lichts’ doe ik het ook zo. Het schaakboek dat ik nu lees is *Bobby Fischer and His World* van John Donaldson. Meer dan 600 pagina’s, met veel foto’s waarvan een flink deel onbekend was.

Fischer was in ’72, ’73 de reden dat ik met schaken ben begonnen, ik

was al bijna 14 toen ik de regels leerde. Het blijft merkwaardig te lezen hoe bliksemsnel Fischer, die eerst niet als een wonderkind werd beschouwd, zich ontwikkelde van 1800- naar 2600-niveau: 800 ratingpunten in twee jaar tijd. Donaldson heeft veel voormalige vrienden van Fischer geïnterviewd. Over zijn antisemitisme, de vraag waarom hij gestopt is, allerlei aspecten komen aan de orde.

En er staan honderd partijen in, waarvan er veel nieuw voor me waren: uit de geheime matches die hij tegen Gligoric en Torre speelde om zich voor te bereiden op de returnmatch tegen Spassky in 1992. Ik had al veel Fischer-boeken, maar dit is een mooie aanvulling. Ook over andere spelers heb ik veel boeken die zowel over hun partijen als over ‘de mens achter de schaker’ gaan.

Tegelijkertijd ben ik bezig in *Juice* van Heleen van Royen. Iemand komt in de problemen door onthullingen van een juicekanaal, maar vervolgens worden de rollen omgedraaid en wordt degene achter het juicekanaal zelf het doelwit. Het gaat over de wereld van het roddelnieuws, over de mensen die daarvan leven, de clickbaits. Het boek is opgedeeld in honderd korte

hoofdstukjes, helemaal in de stijl van social media. Het moet het niet hebben van het uitwerken van de karakters, maar het is wel een pageturner en heel vermakelijk. In het lichte genre lees ik verder vooral Herman Brusselmans graag, van hem heb ik zo'n zestig boeken.

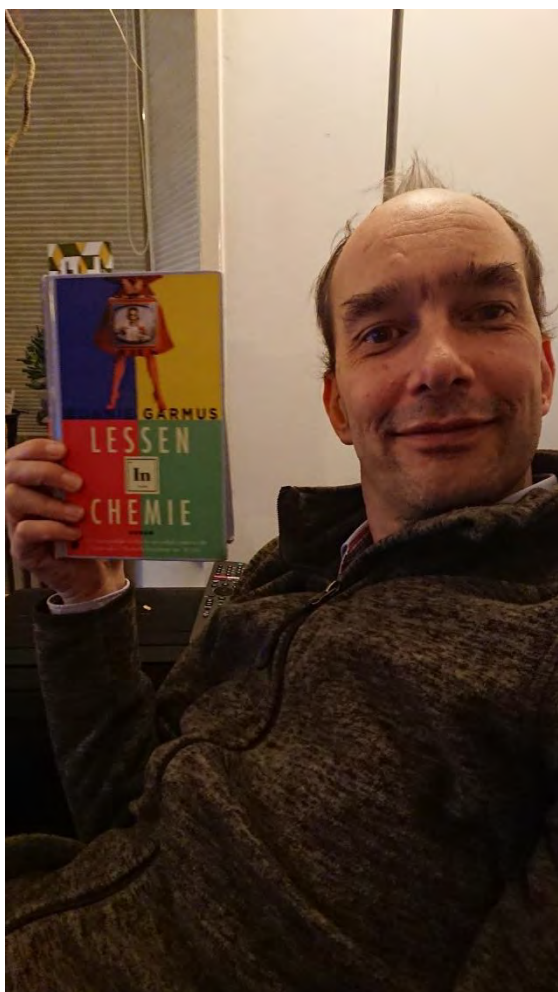
De laatste 'echte' roman die ik gelezen heb is *The Essex Dogs* van Dan Jones, een historicus die liever populaire geschiedenisboeken ging schrijven dan een academische carrière te volgen. Het is zijn eerste roman, het speelt in Engeland tijdens de Honderdjarige Oorlog (1337-1453 – red.) en gaat over een kleine compagnie van tien man die in die oorlog voortdurend vuile klusjes moet opknappen. Het is het eerste deel van een trilogie.

Erg leuk is dat Jones veel details beschrijft die je in geschiedenisboeken niet leest. Bijvoorbeeld dat duizend man in slagorde staan opgesteld en er eentje even naar een greppel rent omdat hij moet schijten, wat dan door iedereen wordt gadeslagen. Of hoe twintig soldaten worden opgehangen die zijn gedeserteerd of ongehoorzaam geweest, met veel aandacht voor de uitpuilende tongen en het gespartel.

Nu ik niet meer werk heb ik meer tijd om te lezen. Het liefst schaakboeken, geschiedenisboeken of Nederlandse literatuur: Reve, Brouwers, Hermans, Van der Heijden. De geschiedenisboeken kunnen over zo'n beetje alles uit de wereldgeschiedenis gaan; ik heb zelf geschiedenis gestudeerd en ben er nog altijd door gefascineerd. Als ik een boek lees wil ik het ook hebben, zodat ik het nog eens kan herlezen. Het moet wel van papier zijn, e-books zijn niets voor mij.'

Almer

Ook *Almer Toby* zegt dat hij de laatste jaren steeds meer boeken leest. 'Ik ben bezig in een beetje feministisch boek, dat Sylvia (zijn vrouw – red.) me in de mik heeft geduwd. Het is *Lessen in chemie* van Bonnie Garmus, een roman over een vrouwelijke scheikundige die in de jaren vijftig moet opboksen tegen het patriarchaat. Het is grappig en luchtig, met een serieuze ondertoon.

Almer, gefotografeerd door Almer

Mijn favoriete auteur is Haruki Murakami, een Japanse schrijver van magisch-realistische romans. Hij wordt steeds genoemd voor de Nobelprijs, maar ja, dat werd Mulisch ook. Murakami is erg goed in het neerzetten van een dromerige sfeer, waarin verschillende werkelijkheden door elkaar lopen. Vaak gaat het over jongemannen die passief in het leven staan en wie dan iets overkomt. Het komt ook weer goed, maar meer ondanks dan dankzij henzelf. Het zijn geen helden.

Een andere schrijver over wie ik erg enthousiast ben is de Noor Karl Ove Knausgård, met zijn romanserie *Mijn strijd*. Zes dikke boeken, heerlijk om te lezen. Ze zijn sterk autobiografisch en het thema is *coming of age*: hoe de ik-persoon zich ontwikkelt van een kleine jongen tot een vader van drie kinderen, wiens vrouw in een inrichting zit. Zijn stijl spreekt me erg aan: supergedetailleerd, alsof je er helemaal bij bent. Heel anders dan Murikami. Hij schrijft bijvoorbeeld bladzijden lang over zijn studentenkamer, waardoor je helemaal in de sfeer komt. Dat wisselt hij af met filosofische overpeinzingen. Het gaat eigenlijk over levenskunst, ik spiegel er graag mijn eigen leven aan.

Af en toe lees ik ook andere dingen dan romans, afgelopen zomer bijvoorbeeld *Raadselvader* van Jolande Withuis. Over haar vader Berry, de auteur van mijn eerste schaakboek *Jeugdschaak*. Hij was communist en journalist bij De Waarheid. Dat was ook de reden dat hij kon optreden als liaison tussen de Nederlandse en de Russische schaakgemeenschap, hij had goed contact met topspelers als Botwinnik en Spassky.

Toevallig had ik net een film gezien over het communisme in het Italië van de jaren vijftig. *Raadselvader* gaf me een inkijkje in het Nederland van die periode. Een fascinerend boek. De communisten waren als helden uit de oorlog gekomen, vijf of zes jaar later werden ze verguisd. In de Communistische Partij zelf ging het er ook niet zachtzinnig aan toe.

Jolande wilde graag geliefd zijn bij haar vader en trad in zijn voetsporen, ze werd actief in de Partij. Maar eigenlijk begreep ze niets van hoe het er daar aan toeging, en ze stapte er al relatief snel weer uit. Terugkijkend concludeert ze dat haar vader in feite al eerder, in de tijd dat hij stopte bij De Waarheid, had gebroken met het communisme. Het schaken werd zijn redding. Hij kon geld verdienen met het organiseren van toernooien en het schrijven van toernooibulletins, en de moeilijke vragen hoefde hij voor zichzelf niet te beantwoorden. De CPN keurde de Russische invallen in Hongarije en Tsjecho-Slowakije goed, maar omdat hij het schaken had hoefde hij zich daar niet druk over te maken. Het was een soort schizofrenie.

Schaakboeken lees ik bij vlagen, ik heb anderhalve plank. Het mooist

vond ik *Zwart op wit* van Paul van der Sterren. Hij was geen wereldtopper.

Hij schrijft op een menselijke, herkenbare manier over de gevoelens van zelfhaat en hoop tijdens zijn loopbaan.'

De andere Henk

Na het boekengeweld van het duo hierboven is de reactie van 'regerend' voorzitter *Henk van Lingen* op de vraag wat hij zoal leest in eerste instantie wat teleurstellend. 'Nou, gemiddeld één boek per jaar. Het laatste was *Bloembad van zee* van Isabel Allende, in de zomer-vakantie. Een mooi boek, boeiend, maar ik had het toevallig op m'n tablet staan. Je sjouwt toch al zoveel mee op vakantie. De laatste jaren lees ik weinig romans, ik heb het te druk. Het is óf de krant, óf een schaakboek.'

Aha, dus toch meer dan één boek per jaar, maar blijkbaar dacht hij dat schaakboeken niet meetelden. Wat voor schaakboeken? 'Met anekdotes en zo, zulke boeken zijn niet zo dik gezaaid. Ik heb net de pil van Sosonko gekocht, *The Essential Sosonko*. Inclusief zijn handtekening, want daar zorgt uitgeverij New In Chess voor als je een van de eerste honderd exemplaren aanschaft. Het nieuwe

boek van Timman over Euwe heb ik ook met handtekening.

Het boek met de opdracht van Euwe.

Ik heb een Ikea-Billy vol schaakboeken (red.: een verwijzing naar de Billy met Donald Ducks van Els Goudriaan in de vorige aflevering van deze rubriek?). Eén plank is gevuld met openingsboeken, waar ik nauwelijks nog iets mee doe. Vroeger nam ik altijd een krat vol mee naar Wijk aan Zee om me voor te bereiden op de partijen. Nu gebruik ik meestal Move Trainer, de software van Chessable. Dat is praktischer, minder gesjouw.

Een aantal planken wordt gevuld door boeken uit de boedel van uitgever Jur ten Have, die om een of andere reden door mijn schoonvader was opgekocht. Mijn schoonouders hadden een huis vol boeken en scharrelden nogal wat in antiquariaten. Hij was predikant en had ook een enorme theologische bibliotheek.

De boedel bestond uit 20-25 dozen met boeken, zowel boeken die Ten Have zelf in de jaren vijftig tot zeventig had uitgegeven als andere. Na het overlijden van mijn schoonvader heb ik daar het een en ander uit gegrasduind, bijvoorbeeld Euwes boek *Fischer en zijn voorgangers* met een opdracht erin van Euwe aan Ten Have. Er waren ook dozen bij waar twintig keer hetzelfde boek in zat. Wat ik niet meenam heb ik cadeau gedaan aan een lokale schaakclub, ik geloof De Willige Dame.

De (schaak)boekenzolder van Henk van Lingen.

Er zat ook nog een plakboek bij met krantenknipsels van de WK-match Aljechin – Euwe in 1935. Dat zal

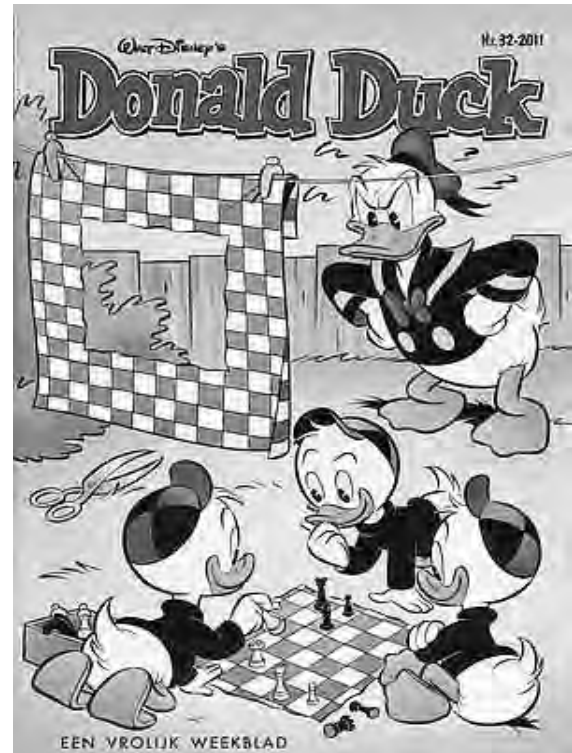
haast niet door Ten Have zelf zijn aangelegd. Of misschien toch, in zijn jonge jaren? Ik heb het plakboek meegenomen naar Dijkzigt toen Timman daar door Hans Böhm werd geïnterviewd over zijn Euwe-boek. “Dat had ik moeten hebben toen ik het boek schreef,” zei Timman – maar dat was een gebbetje.’

Het plakboek van de match Aljechin – Euwe.

Donald Duck

Tot slot een kleine rectificatie. In de vorige aflevering van deze rubriek stond dat Els vaak wel een paar uur lang niet kan slapen. Dat klopt niet, zegt Els: het duurt op z'n allerhoogst een uur.

Zonder Donald Ducks zou het misschien wel langer zijn, gaf ze desgevraagd toe.

Gambietje hier, gambietje daar (3)

John Temming

Lettisch gambiet (2)

In deze serie wil ik je meenemen in de wereld van gambieten die ik de afgelopen eeuwen met succes en soms met minder succes heb gespeeld. Ik geef deze “geheimen” prijs omdat ik het zou leuk zou vinden als er iemand door deze serie gambieten met plezier en succes gaat spelen. In dit artikel het restant van het nogal vergeten **Lettisch gambiet**.

De uitgangspositie is **1.e4 e5 2.Pf3 f5?! 3.Pxe5**

Dit is de zet die de witspeler zo'n 75% van de tijd zal doen schat ik in. Dus dit is de uitgangspositie die je het best moet beheersen als zwart zijnde.

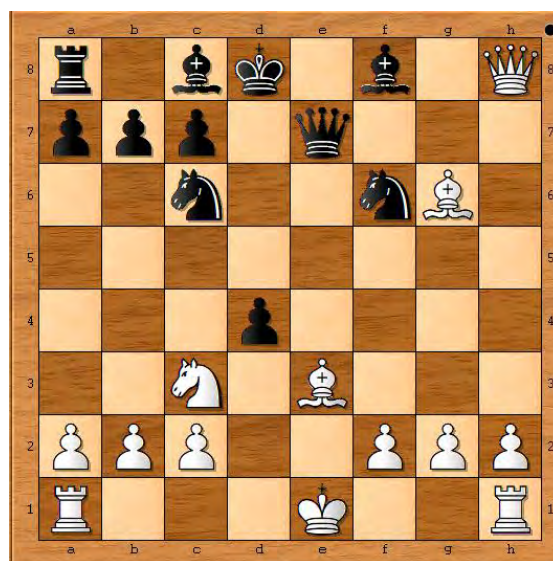
3...Df6.

Een andere optie is **3...Pc6**, de zgn. Moller-Fraser variant. Dit houdt wel in dat zwart een kwaliteit moet investeren voor het initiatief. Was ooit een specialiteit van Mart Renders en kansrijk, maar zelf geloof ik er niet helemaal meer in. Wat zit er voor zwart in na

4.Dh5+ g6 5.Pxg6 Pf6 6.Dh3 hxg6 7.Dxh8 De7 8.d3! fxe4 9.Le3 d5 (dreiging d4) **10.Le2**

Zwart lijkt wel compensatie te hebben na 10.Lc5!? Met de dubbele dreiging op f6 en f8 moet zwart nemen. 10...Dxc5 11.Dxf6 Pd4 is voor mij onduidelijk, de engine vindt het goede compensatie voor zwart.

10...exd3 11.Lxd3! (gewoon een stuk terug geven!) **11...d4 12.Lxg6 Kd8 13.Pc3!?**

Een typische computer zet natuurlijk, maar wel een hele goeie.

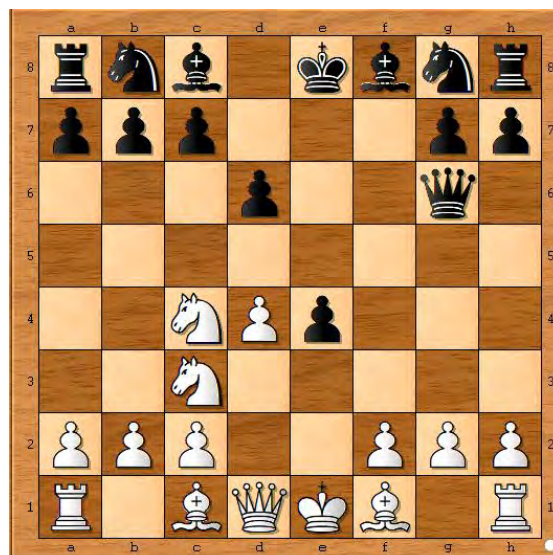
Ik zie geen compensatie voor zwart hier. Als zwart het paard slaat, Td1+ en korte rokade en als zwart de looper slaat de lange rokade met schaak en daarna Thd1. Zwart kan nauwelijks loskomen.

3...Df6

Dus gaan we naar wat ik denk dat het beste antwoord is, **3...Df6**. Na deze zet wordt 9 van de 10x steevast **4.d4** gedaan. Maar er valt zeker wat te zeggen voor direct **4.Pc4**, en wordt behandeld na de hoofdvariant. Maar de vierde zet van wit is zeker niet zonder gevaar als er niet opgelet wordt. **4...d6** Nodig om de tijd te krijgen op e4 terug te slaan. **5.Pc4 fxe4 6.Pc3** (**6.Le2!? (Bronstein)** is een venijnige variant die nauwelijks wordt gespeeld door wit.

Het verhindert de standaard zet die zwart nu doet, **6...Dg6**. Het beste op **6.Le2** is het paradoxale **Dd8!**)

6...Dg6. Dekt de e-pion en maakt ruimte voor het paard.

Nu heeft wit een zee aan keuzes wat het allemaal niet makkelijker maakt natuurlijk.

- a) **7.f3**,
- b) **7.Lf4**,
- c) **7.Pe3**,
- d) **7.De2** en
- e) **7.Pd5**

a) **7.f3!?**

De eerste zet waar de engine naar kijkt. Een interessante zet met complicaties voor beide kleuren. Mijn voorkeur heeft hier

7.exf3 8.Dxf3 Pc6!?

Ook hier moet wit weer in de denktank. x) **9.d5** en y) **9.Ld3** komen hier op, maar wellicht speelt wit het zwakkere **Pd5** of **Pb5**.

Daarop speelt zwart gewoon **9...Lg4** en na **10.De3+ Kd7!** heeft zwart het betere spel.

x) 9.d5

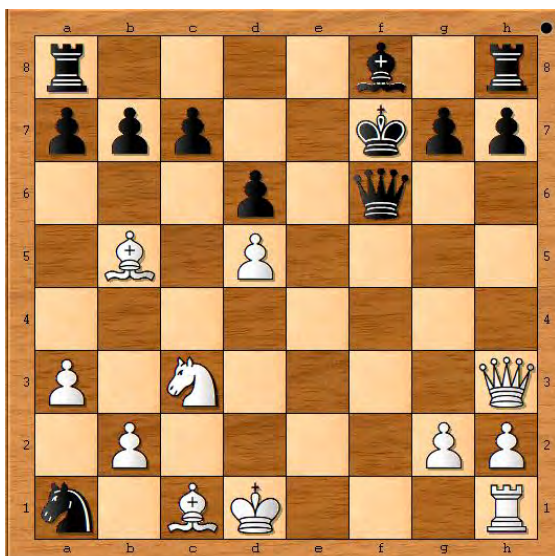
9...Pb4 10.Pe3 Pf6 11.a3?! Lg4!?

Niet 11...Pxc2+ 12.Pxc2 Dxc2 wegens 12.Ld3 en zwart raakt achter in ontwikkeling.

12.Pxg4?!

Df2 vindt de engine een stukje beter, maar is een saaie oplossing en hadden we deze leuke partij niet gevolgd. Verder is de engine het zowat overal mee eens.

12...Pxc2+ 13.Kd1 Pxa1 14.Pxf6+ Dxf6 15.Lb5+ Kf7 16.Dh3!

Zwart heeft een pion en een kwaliteit voor de loper maar zijn wel probleempjes op te lossen. Er dreigt in ieder geval 17.Tf1.

16...Dd4+! 17.Le2 Le7 18.Dd7!

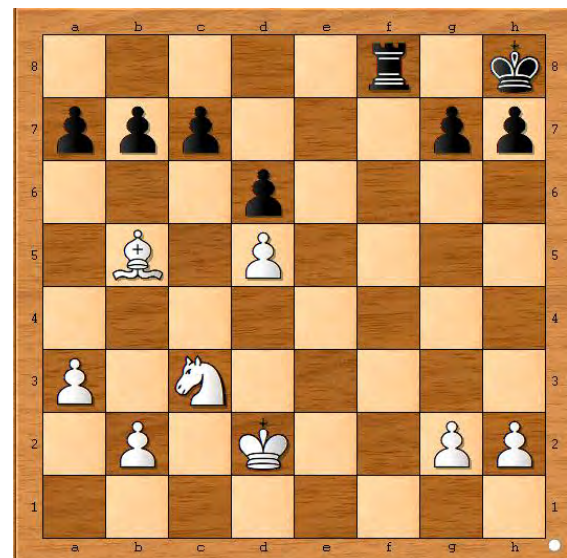
18.De6+ lijkt beter maar zwart redt zich dan na 18...Kf8 19.Tf1+ Lf6.

18...Thd8 19.Tf1+ Kg8 20.Dxe7 Pb3 21.Df7+ Kh8 22.Df4

Forceert naar een eindspel wat m.i. nog steeds onduidelijk is.

22...Dxd2+ 23.Dxd2 Pxd2

24.Kxd2 Tf8 25.Txf8 Txf8

Uiteraard was dit een correspondentiepartij waarbij wit won na 52 zetten (Clarke – Strelis 1987-1991), en kudos als je dit allemaal achter het bord zou vinden!

y) 9.Ld3

Een totaal ander type spel waar wit redelijk geforceerd een voordeel kan verkrijgen.

9...Dg4

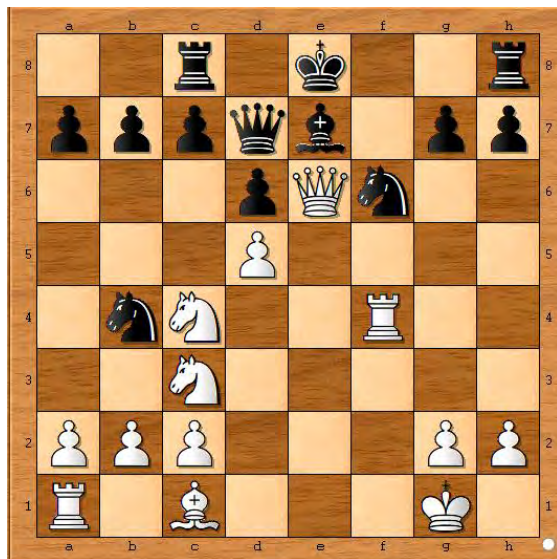
De6+ is niet beter na Le3, alles van wit is ontwikkeld nu, kan niet goed aflopen.

10.De3+ Le7 11.0-0 Pf6 12.d5!

Dit is het moment dat wit geforceerd een pion gaat winnen.

12...Pb4 13.Tf4! Dd7 14.Lf5 Dd8 15.Lxc8 Txc8 16.De6 Dd7.

De dame kan daar niet getolereerd worden natuurlijk, maar heeft een prijs...

17.Pxd6!+ cxd6 18.Dxd7 Kxd7 19.Txb4 b6

En uiteraard staat wit beter. Maar daarvoor moet wit wel uiterst precieze zetten zien te vinden. We komen nu aan in variant

b)7.Lf4

Naar mijn mening een zeldzame zet. De enige reden is eigenlijk om de looper hier te zetten is om de looper te activeren voordat wit Pe3 speelt en daarmee ook de witveldige looper op

c4 of b5 kan krijgen. De andere reden is om eventueel snel lang te rokeren. Maar het is niet te onderschatten, is een goede zet. Zwart moet hier gewoon ook simpele ontwikkelingszetten doen. Na **7...Pf6 8.Pe3 Le7 9.Lc4 c6 10.d5 Ph5 11.Lg3 Pxd3 12.hxd3 Pd7 13.Dd4 Ld7**

staat zwart iets minder maar is er van alles gaande.

Maar wat als wit inderdaad lang wil rokeren **na**

7.Lf4 Pf6 8.Dd2?!

Ik zie geen echt groot voordeel voor wit na

8...Le7 9.0-0-0 0-0

Hier kan je je eigen verhaal maken met ongelijke rokades, altijd leuk. B.v. met zetten zoals a6 en daarna b5.

c)7.Pe3

Een rustige goede zet, die echter weinig gespeeld wordt. Dekt g2, maakt ruimte voor Lc4 of wellicht voor een agressievere aanpak via d5.

7...Pf6

8.Lc4 c6 9.d5 (anders speelt zwart dit) **Pbd7 10.f4!?**

Voorkomt Pe5 en zwart moet eigenlijk wel en passant nemen.

10...exf3 e.p. 11.Dxf3 Pe5 12.De2 Ld7 13.0-0 Le7 14.Lb3 0-0-0 15.dxc6 Pxc6

In deze rustig opgezette variant staat het naar mijn mening zo goed als gelijk en kan het alle kanten op.

Een andere, wat grovere aanpak is

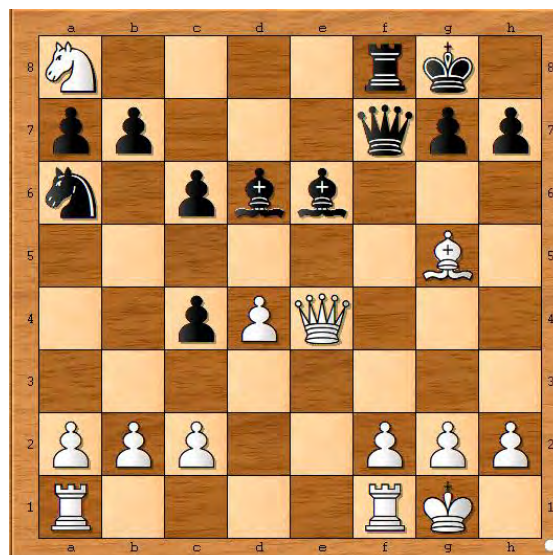
8.Pcd5

Maar als zwart het goed speelt is dit geen goed idee.

8.Pxd5 9.Pxd5 Df7! 10.Lc4 c6 11.Pb6?! d5 12.Pxa8 dxc4 13.De2 Ld6!

De pion kan gemist worden, ontwikkeling is belangrijker.

14.Dxe4 Le6 15.0-0 0-0 16.Lg5 Pa6 en het paard valt.

d)7.De2

Ook hier leidt dat tot weer tot een stelling met ongelijke rokades :

7...Pf6 8.Le3 Le7 9.0-0-0 0-0 10.h4!?

Nog nooit gezien maar hier kwam de engine mee, maar bijzonder interessante zet!

10...a6 11.h5 Df7 12.h6 g6 13.f3 b5 14.Pa5 Ld7!?

Met de bedoeling Pc6. Dat de e-pion valt is hier niet zo'n probleem, een bestorming is belangrijker. De engine is het hier mee eens en geeft ondanks de eventuele pion meer een 0,2 plusje voor wit.

e)7.Pd5

Deze zet lijkt gevaarlijker dan het is. Omdat de dreiging op de e-pion is losgelaten speelt zwart gewoon

7...Df7! 8.Pde3

Het andere paard spelen kan ook maar geeft zwart tempo met 8...c6 en 9...d5.

8...Pf6 9.Le2 Le7 10.0-0 (f3!?) 0-0.

Naar mijn mening staat wit een fractie beter. Wit zal snel f3 spelen en zwart kan met a5 bedoeling b5 en c6 iets op de damevleugel beginnen. Maar wat als wit nu niet de reflex 4.d4 uitvoert, maar direct terug gaat naar c4. Het zal blijken dat de zet 4...d6 veel nuttiger is voor zwart dan 4.d4 voor wit. Zwart heeft het in alle varianten moeilijk.

Dus vanaf het begin :

1.e4 e5 2.Pf3 f5?! 3.Pxe5 Dxf6

4.Pc4!? fxe4 5.Pc3 Dg6 6.d3!

En hier dus de reden waarom direct terug met Pc4 beter is, de

ontwikkeling verloopt veel soepeler voor wit.

6...Lb4

Eigenlijk het enige recept. Pakken op d3 is niet aan te raden wegens 6...ed3 7.Lxd3 Dxd2? 8. Dh5+ g6 9.De5 Pe7 en 10.Le4. En 6...Pf6 7.Pxe4 Pxe4 (anders volgt vervelend Pe5 daarna) 8.dxe4 Dxe4+ 9.Pe3 en zwart staat moeilijk.

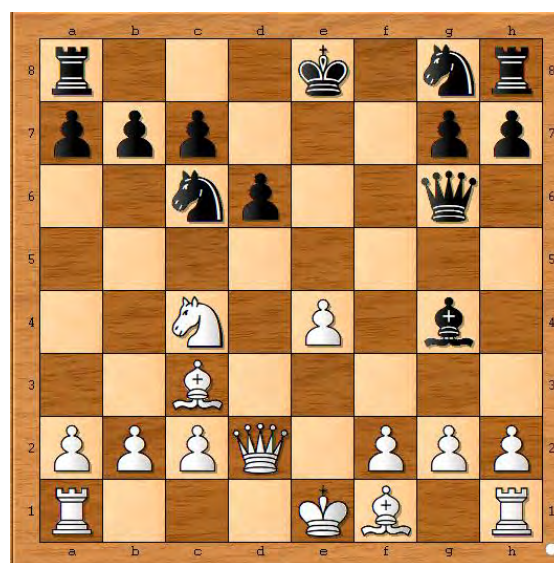
7.Ld2 Lxc3

Een lastige keuze, maar slaan op d3 is nog steeds geen goed idee.

8.Lxc3 d6

Natuurlijker is 8...Pf6 maar dat bevalt me niet wegens het redelijk geforceerde 9.Lxf6!? gxf6 (Indien 9...Dxf6 dan 10.dxe4 en wit staat een m.i. een pion voor met weinig compensatie voor zwart.) 10.dxe4 Dxe4+ 11.Pe3 en weliswaar staat het materieel gelijk, maar staat wit een stuk beter.

9.dxe4 Lg4!? 10.Dd2! Pc6

En ook hier moet geconstateerd worden dat wit een stuk beter staat. De Leonhardt variant is een hoofdpijndossier voor degene die het Lets wil spelen. Maar gezien alle varianten die wit in kan gaan moet deze het Lets óf heel goed kennen,

of uiterst precies alle goede zetten doen.

In vluggertjes is het Lets een gevaarlijk wapen en in een lange partij durf ik het ook nog wel aan.

Kortom, probeer het eens!

Oplossingen Rode Lopers combineren – aflevering 46

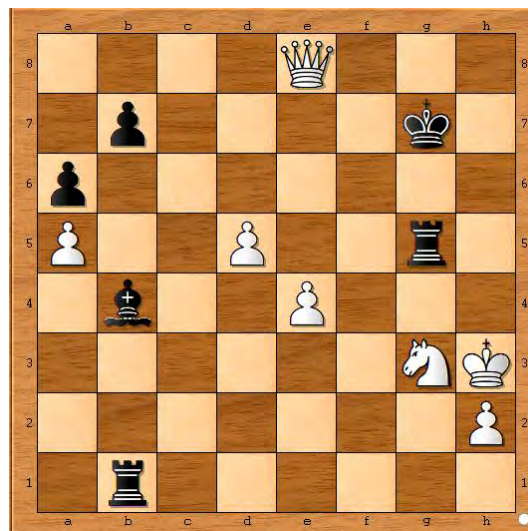

Stelling 1: Jacco Vermeulen – René Verheesen

Interne competitie Rode Loper, 13 december 2023

1.Pd4! met een dubbele aanval op de dame en het vorkveld c2. Wit kan dit niet meer verdedigen.

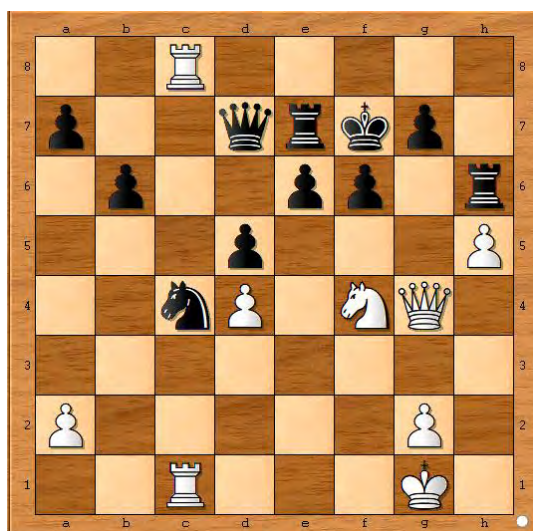
Bijvoorbeeld: **1...Dc3** en zwart kan gewoon het vorkje uitvoeren. **2.Pc2+ Kd1** Niet per ongeluk vergeten eerst even dames te ruilen: **3.Dxc3 Lxc3 4.Pxa1**

Stelling 2: Martijn Eefting – Manuel Smit

SOS competitie De Rode Loper 1 – DBC 1, 1 november 2023

1. Pf5+ een mooi samenspel van dame en paard. Zwart moet de paard wel nemen, waarna zijn materiaalachterstand te groot wordt om nog serieus door te spelen. Als zwart de toren gaat proberen te redden, verliest hij hem juist: **1...Kh7 2.Df7+ Kh8 3.Df6+**

Stelling 3: Klaas Ouwens – Arend van de Lagemaat

*KNSB competitie Moira-Domtoren 2
- De Rode Loper 1, 9 december 2023*

De witspeler miste **1. Dg6+!! Txxg6 2.hxg6#** De twee uitroeptekens geef ik niet zozeer vanwege de moeilijkheidsgraad, maar vanwege de schoonheid en vooral de belangrijkheid ervan. Voor mij illustreert dit namelijk het nut van het maken van tactische oefeningen. Ik ben ervan overtuigd dat iemand die veel combinaties oefent en dan vooral matopgaven en matbeelden, dergelijke kansen zelden tot nooit mist. Nu weet ik heus wel dat de dynamiek van een spannende partij een geheel andere is dan die van het oplossen van een puzzel waarin je concreet naar zoiets op zoek bent. Toch blijf ik erbij dat je met het maken van opgaven de kans vergroot dat je ze ook in de partij

vindt. Bij Moira hebben ze vast geen combinatierubriek.

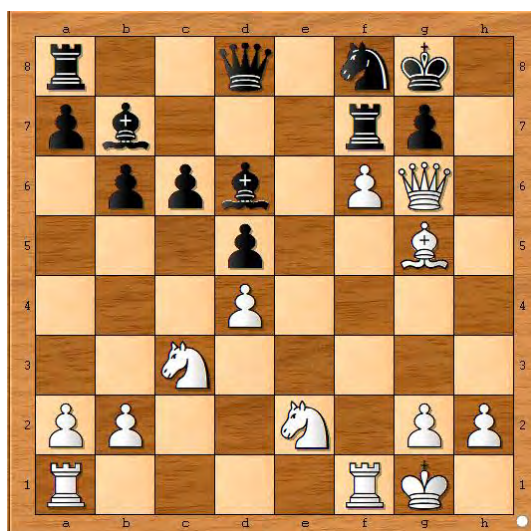
Stelling 4: Thailo van Ree – Daniël Weise

Interne competitie Rode Loper, 15 november 2023

De eerste zet is door het aftrekschaak makkelijk te vinden, **1.Pxd5+** ligt voor de hand. Daniël antwoordde met **1...Kc8** waarop het na **2.Pb6#** einde partij was.

Interessant genoeg kan zwart het mat nog verrassend lang uitstellen.

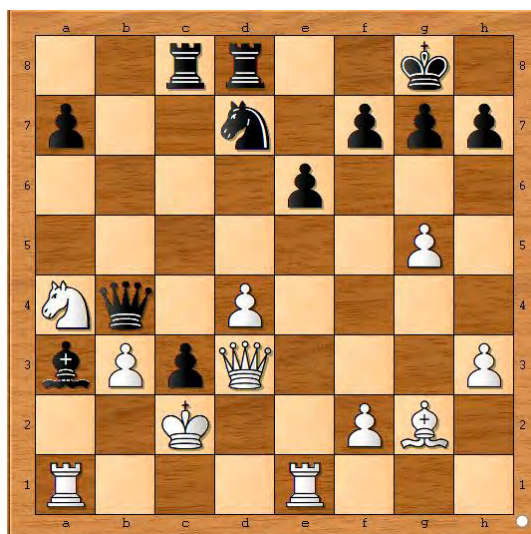
1...Pf6 2.Pxf6 Ta3 3.Pe4+ wit weeft ambachtelijk een matnet.
3...Ke8 (3...Kc8 4.Lxe6#) **4.Txe7+ Kf8 5.Td7** het is best technisch allemaal... **5...Txb3 6.Lh6+ Kg8 7.Pf6+ Kh8 8.Th7#**.

Stelling 5: peterdasch – maliniak52

online snelschaakpartij lichess.org, 6 november 2023

Ik was blij dat ik **1.Dxf7+ Kxf7 2.fxg7+ Kxg7 3.Lxe8 Txe8** vond en daarmee een kwaliteit ophaalde. Helaas hield ik er slechts een halfje aan over omdat het een snelschaakpartij betrof en ik er in het eindspel niet in slaagde om de koning-alleen van zwart in een paar seconden mat te zetten.

Stelling 6: Arjan Houwers – Elias Trip

Interne competitie Rode Loper, 25 oktober 2023

Balanswaardig noemde Arjan het. Wie ben ik dan om daar niet in mee te gaan. Aanloper Elias Trip geeft meteen zijn visitekaartje af met de zet **1...Pe5!** Andere reacties dan **2.Txe5** komen nauwelijks serieus in aanmerking. Als de witte dame op de vlucht slaat voor het paard gaat het al meteen mis, bijvoorbeeld **2.De3 Txd4 3.Ted1 Td2+! 4.Txd2 cxd2+ 5.Kd1 Tc1+ 6.Txc1dxc1D** en verder spelen is tijdverspilling. **2...Txd4** Arjan constateert op het forum terecht: “Als je de dame niet geeft en bijvoorbeeld wegspeelt **3.De3** volgt **3...Td2** en mag je al direct inpakken.” Na de blufzet **3.Da6** (met aanval op de ongedekte toren) gaat het zelfs mat in drie. **3...Td2+ 4.Kb1 Dxb3+ 5.Pb2 Dxb2.** Arjan probeerde nog **3.Tad1** maar na **3...Txd3 4.Txd3 Df4** is er geen houden meer aan voor wit.

En het allerbeste voor 2024!